

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Reentlig Hilsen.

6

Anna og Hans Brøn

FJORDVANG SKOLEGAARD

Julen 1947

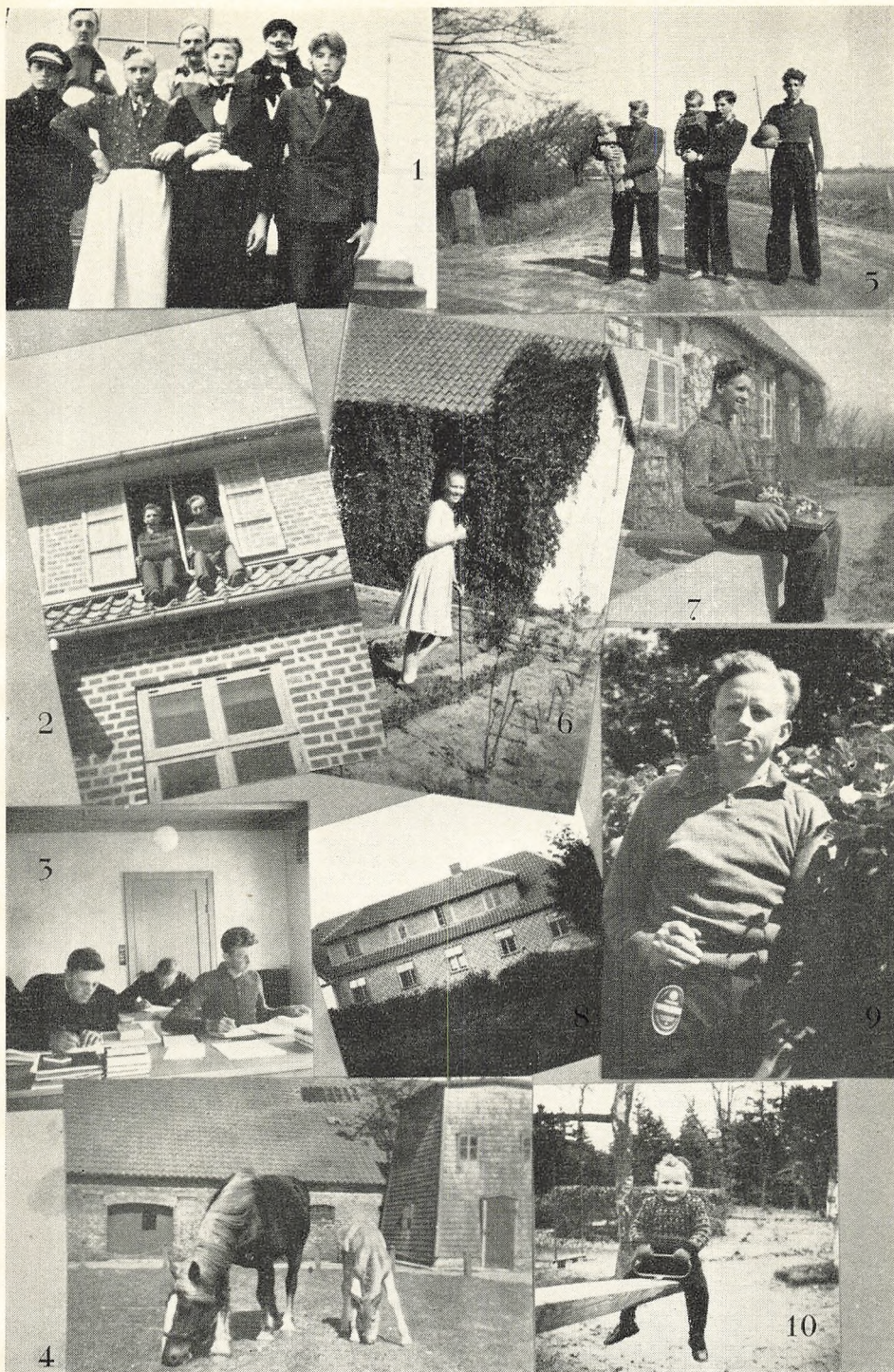
AARSSKRIFT 1946-47

*En glædelig Jul og et godt Nytaar ønskes
Aarsskriftets Læsere, og vi siger Tak for alt
godt i det gamle Aar.*

Anna og Hans Bruun.

Oktober 1947.

1. Den politiske Kandestøber. 2. Middagsstund i Foraarsol. 3. Fliden benytter Tiden, Tiden belønner Fliden.
 4. Mor og Barn. 5. »Haandboldholdet«. 6. Vor Mor. 7. Pebersvenden og hans »Krudtrønder«. 8. Elevflojen.
 9. Det er noget, der passer Svend Aage. 10. Hvem kan vippe vores Tysak i Vejret?

11. Der hændte paa Nørgesturen. 12. Uden Mad og Drikke duer Udflugten ikke. 13. Frits i Norges vilde Hindbær.
 14. Paa Gaustatoppen. 15. Et sidste Blik fra Mollen, før den faldt. 16. Helmer og Svend Aage botaniserer.
 17. Frikvarter. 18. Hvad Vej skal vi nu? 19. Flidens Mand, Søren Orloff. 20. Fars Sekretær.

JUL

»Jul gjør lyksaligt Nytaar«.

»Det er godt at være Barn om Julen«, siger et gammelt Ord; og i de gamle Ord er der tit et værdifuldt Arvegods, en stor Livsvisdom gjemt. Hvad ligger der da i dette Ord, mere end det, at der gjøres meget for at glæde Børnene, naar det bliver Jul? — Jeg tror, at den dybere Mening i Ordsproget er denne, at for at vi kan modtage Julens egentlige Gave — Julebudet om Guds ubegrikelige Kjærlighed til os Syndere — saa maa vi, store og smaa, blive Børn i Sind overfor Gud, og det vil sige, *undres* over hans Fadersind, *lytte* til det glade Julebud om hans Raad til vor Fred og Frelse, *tro* paa det, at det er virkelig sandt: Gud veed Raad, for hver og een af os! Raad netop for *vore* Vanskeligheder og mod vor Synd og Skyld! og saa *gjøre* som Hyrderne paa Bethlehems Marker: gaa til Jesusbarnet — han er nem at finde og god at bede om Hjælp. Gjør vi som de Vise og Hyrderne, saa vil ogsaa vi opleve, at det bliver Jul i Hjerterne, saa vi ser Haabets Julestjerne lyse over *vor* Vej; saa faar *vi* noget at takke og prise Gud for, ligesom Hyrderne.

Der er et lille Vers, der siger det saa stærkt og rammende:

Julenat, da Vorherre blev fød,
da tændte sig Lyset i Mørkets Skød«

for det vil netop sige, at der ikke blot tændtes et Lys, en Julestjerne; men Guds grænseløse Faderkjærlighed — bevist os i Julegaven: hans egen Søn — det er Lyset, der lyser op for os paa det allermørkeste Sted, netop *der*, hvor vi har det værst, og ingen Raad og Udvej ser. For kan Gud unde os det allerstørste og allerbedste, saa *vil* han ogsaa gjøre os salige, juleglade, allerede her og nu; — og *kunde* han gjøre det store grundlæggende Under og lade sin Søn blive Menneske, ja lade ham lide, dø og sejre for os over Død og Djævel, saa kan han ogsaa magte *vore* Kampe og *vore* Byrder; og tør vi tro det og prøver at tage imod denne udstrakte Haand til Hjælp, ja kaste os i Faderfavnen, som staar os aaben, saa vil vi opleve, at det er godt at være Barn om Julen, det vil sige, tro det

utrolig store Nyt: Gud tænker paa at hjælpe os glæde os her og nu!

Da vil der fødes Undren og Tak i vore Hjerter, og vi vil kunne istemme Takkesangen:

Intet saa stort, han det jo kan;
intet saa godt, han det jo vil;
det overgaar al vor Forstand,
at der en saadan Gud er til —
er dog ej mer, end i Børnesko
alle de smaa kan prægtig tro,
er netop nok til Sjælero.

(Grundtvig).

Thi Julen er ikke blot en Børnenes Fest, en Hjemmets Fest — det *er* den ogsaa — og den er ikke bare en Kirkefest med Lys og Klang af gamle, kjendte Melodier — — nej, den er det grundlæggende i vor Kristendom, om vi i Hjertet faar et Møde med vor himmelske Fader og tager imod ham selv; saa smelter Isen, der vil lægge sig ogsaa om vore Hjerter; og Barnetroen bliver den Sol, der gjør os frimodige, rige og glade, saa Brystet bliver fuldt af Tak, og vi maa istemme de Kristnes Lovsangskor, de gamle kjære Juletoner, der gaar fra Hjerte til Hjerte og fra Jord til Himmel.

Bethlehemsbarnet i Krybberummet,
det er den evige Vaar!
Troende Hjerter det har fornummet:
Jul gjør lyksaligt Nytaar!
Derfor bære Blus vi med Glæde.

(Grundtvig).

Lad os da i vore Hjem holde Jul paa gammel kristen Vis, lytte til det glade Julebud og stamme paa Fædrenes Lovsangstoner, saa fødes der nok i vore Hjerter den Bøn:

»Kom, Jesus, vær vor Hyttegjæst!
Hold selv i os din Julefest!
Da skal med Davidsharpens Klang
dig takke højt vor Nytaarssang.«

Og *saa* bliver vor Jul en ret Jul som den, der skildres i Verset:

»— hvor Aand har Mæle
og Sang har Væld,
hvor Øjne tindre hver Julekvæld«,

saa bliver alt det gamle en ny og dejlig Virkelighed, og saa hører vi Juleklok-
kernes Klang som en liflig kaldende Indbydelse, vi ikke kan lade være at følge:

»Hører du Kirkeklokkerne kalde:
 Kommer, ja kommer til Højtidsgangen!
 med i Toget, og med i Sangen —
 toner i Himmel og toner paa Jord
 Slægtens det evige Lovsangskor:
 Velsignede Jul!

(Vilh. Malling).

Lærer A. Bruun, Tjæreborg.

* * *

TALE VED INDVIELSESFESTEN PAA FJORDVANG SKOLEGAARD DEN 22. OKTOBER 1947

Selv om denne Tale er hørt af mange og refereret i flere Blade, synes jeg alligevel, det er naturligt og rigtigt, den medtages i vort første egentlige Aarsskrift.

Endelig er vi naaet frem til Indvielsesfesten. Det er snart mange Gange, den har været bestemt. Først havde vi regnet med at faa den i December sidste Aar, men vi naaede — skal vi sige paa Grund af Materialevanskeligheder — ikke saa langt med Byggeriet, at vi kunde holde Festen. Vi havde saa regnet med at faa den i Foraaret, men her manglede stadig en Del, og vi besluttede os til at vente til i Sommer, saa vi kunde holde Friluftsmøde, men her var det mig, der stak en Kæp i Hjulet, og Festen kunde ikke blive først i August, som vi havde regnet med det. Nu er vi imidlertid naaet frem, og vi haaber, man tager til Takke med Lokalteterne. Vi vilde helst holde Festen herhjemme trods Mangel paa en stor Sal, det vilde ligesom være mere upersonligt for os at skulle holde den andetsteds.

Det er vel naturligt, man saadan en Dag holder noget af en Programtale, og dog vil jeg afholde mig fra at opstille et for fast Program, men nøjes med at sige lidt om, hvad vi gerne vil med Fjordvang.

Der er nu gaaget et Aar, siden vi startede. Noget er lykkedes for os, og noget er lykkedes mindre godt, saadan vil det altid være, ogsaa efter at en Skole har været i Gang i mange Aar. Havde jeg kunnet holde til det altsammen uden Sammenbrud, var der sandsynligvis mere, der var lykkedes, men naar det alligevel er gaaet saa godt, har vi Grund til at sige Tak, og det først og fremmest til vor lille, trofaste Elevflok, der saa stort har taget det altsammen. Jeg har følt med jer lige fra den første Dag. Det var ikke morsomme Forhold, I flyttede ind til. Uhyggeligt og koldt overalt. Alt var forsinket, Byggeri som Arbejde. Men I kom, og I blev gennem det altsammen: Roderi, Kulde, min Sygdom o. s. v. — Meget kunde vi ønske gjort bedre for jer, og meget har I udført, som kommer

det næste store Hold til Gode, men I skal vide, at I har været med til et Stykke Pionerarbejde, og at I der har ydet en værdifuld Del.

Og Aaret, der er gaaet, har givet os en Del Erfaringer, og selv om mange af vore Planer ikke er blevet gennemført helt, som vi gerne vilde det, saa er vi dog trygge for, at Fjordvangidéen er rigtig. Der er endnu meget, der skal udbygges — jeg tænker her paa Skoleforholdene — og lægges mere fast i Detailler, men stort set tror jeg, vore Planer og Tanker vil komme til at holde Stik. — Og alt dette med Tankerne og Planerne vil jeg nu gerne sige lidt om.

Selve Navnet: Fjordvang Skolegaard er jeg glad for — selv om jeg af forskellige Grunde kunde ønsket Ordene byttet om — jeg synes, det er godt, at Skolen ikke har faaet Navn af Højskole. Det Navn er nemlig saa forpligtende, at jeg daarlig synes, at en Skole der — som det er Tilfældet her — lægger saa megen Vægt paa andre Fag end de rene Højskolefag, har Ret til at bruge Navnet. Ganske vist er Fagene og Metoderne ikke afgørende for, at der bygges en Højskole i Ordets egentlige Betydning, lige saa lidt som Navnet er en Borgen for, at der virkelig drives Højskole, men for mig er det en Tilsnigelse at kalde en Skole, hvor over Halvdelen af Fagene tager Sigte paa ren Kundskabsmeddelelse og faglig Dygtiggørelse, for Højskole, det er med til at forplumre Vandene omkring Navnet. — Ethvert Fag kan ganske vist bruges i Højskolens Tjeneste, og Grundtvig lægger da ogsaa stor Vægt paa dette, at Højskolen skal bevare Forbindelsen med det virkelige og praktiske Liv og med Øjeblikkets Krav. Han siger det saadan: *Folkehøjskolen skal hjælpe Mennesker til at leve og oplyses menneskeligt.*

Og saa kunde man spørge: Jamen er det da ikke netop det, I vil paa Fjordvang, at hjælpe Menneskene til at leve og oplyses menneskeligt? Er det ikke det Riis-Vestergaard vil give gennem sin Historie- og Danskundervisning og gennem hans øvrige Fag? Er det ikke det, du vil forsøge at give gennem din Undervisning i Landbrug og gennem det praktiske Arbejde ude? Er det ikke det, I alle vil forsøge at give gennem Samlivet paa Skolen og Gaarden? Er det ikke det, du tænker paa, naar du siger, at Kernen i Fjordvangtanken er den, at Haandens og Aandens Virke skal følges?

Jo, det er det, og vi vil opsaa, alle vi der er Medarbejdere her — det tør jeg vist roligt sige — efter bedste Evne gøre Forsøg paa at skabe Højskole, som det jo oprindeligt er Tanken, men da vi ogsaa vil lave en Landbrugsskole, synes jeg, vi skylder Højskolen ikke at bruge — jeg fristes næsten til at sige misbruge — dens Navn. Det er fuldkommen ærligt, naar Landbrugsskolen og Husmandsskolen har skilt sig ud fra deres Ophav, Højskolen, og har taget deres eget Navn. Alt for mange mere fagligt betonedede Skoler har, mener jeg, uberettiget taget Navnet med over. Højskolen har ofte været kritiseret, men Navnet vil næsten alle gerne have med, naar der skal bygges en Skole.

Derfor er jeg glad for, at Bestyrelsen — bevidst eller ubevidst, det ved jeg

ikke — har givet Skolen sit særlige Navn: Fjordvang Skolegaard. — Det er noget Nyt her skal forsøges, og det er, som om man i selve Navnet har faaet en stor Del af Idéen flettet ind. *Skolegaard*, det fortæller os rent umiddelbart, at her bygges en Skole paa en Gaards Grund. Fortæller os, at her skabes en Skole, der bygger sit Arbejde paa det Arbejdsfællesskab og det Menneskefællesskab, der leves paa en dansk Bondegaard.

Linien for os ligger altsaa klar. Vi vil skabe Højskole og Landbrugsskole, og ud fra Grundtvigs Ord om *at den bedste Skole for Ungdommen er Livets egen Skole i dygtige og driftige Borgeres Hjem*, er det vort Haab, at vi ogsaa gennem det praktiske Arbejde og gennem Hjemlivet maa kunne skabe en Skole, der bliver en Skole for Livet for de unge, der kommer her hos os. Vi ønsker altsaa at skabe en Skole, der ikke alene faar Betydning for Eleverne i den Tid, de er her, men ogsaa videre frem over i Livet, ja, egentlig er det vel vort Ønske, at det maa faa større og større Betydning for dem.

Naar jeg imidlertid — som nævnt i Begyndelsen — ikke vil fastlægge, udforme et for fast Program, er det ud fra en Tankegang en af Højskolens betydeligste Mænd, Ludvig Schrøder, har givet Udtryk for i en Programtale gengivet i hans Bog »Om Skoler for voksne«, hvor han siger, at Højskolens Program ikke kan fastlægges en Gang for alle, for Højskolens Gerning ligger der, hvor »Lærens Evner og Elevens Trang mødes til en given Tid«, og bedre kan det vel næppe siges. Skal Højskolen fortsat være levedygtig, maa den selvfølgelig leve med og være vaagen. Dette betyder ikke, at Højskolen derfor skal være en Døgnflue. Den Fare foreligger vel heller ikke, for gennem skiftende Tider vil Højskolen altid holde fast paa Historien og Litteraturen som de centrale Emner, hvorigennem man vil give Eleverne den Ballast, det Livssyn og den aandelige Styrke, man gerne vil tilstræbe.

Saa staar vi da her — i Aar to, fra November tre ret unge Mænd — der gennem vor Undervisning skulde forsøge at virkeliggøre disse Tanker og Idéer. Vi skal skabe og udforme en ny Gren paa Højskolens Træ. Højskolens Idé og mange af dens Traditioner vil vi holde fast ved, det er blot selve Formen, der bliver en anden. Faglig set er jeg ikke — nærmest paa Grund af min Uddannelse — i Stand til at give »Højskole«, men jeg føler mig overbevist om, at vi har været heldige at faa fat paa den rette Mand dertil, og jeg vil bestræbe mig paa, at han kan faa de bedst mulige Kaar til fri Udfoldelse, saaledes at Fagene ikke alene paa Skoleplanen, men ogsaa i Elevernes Bevidsthed faar den Plads, de rettelig tilkommer. Derimod haaber vi paa anden Maade, gennem det Skolehjem og de Rammer, vi giver hele Højskolearbejdet, at kunne skabe den rette Grobund for Elever som for Lærere.

Ingen af os er hverken en Kold eller en Docent Fjord, og vi vil heller ikke forsøge at være det, for da var Slaget nok tabt med det samme. Med Rimelighed kan man vel heller ikke forlange, at vi skulde være det, for hverken Kold eller

Docent Fjord har vel fra deres tidligste Ungdom været de Mænd, vi i Dag mindes med saa stor Ærbødighed og Taknemmelighed. — Vi vil derimod prøve at bygge vort eget, finde ind til vor egen Form og udføre Gerningen paa vor Maade. Vi vil prøve at finde ind til os selv som Menneske, og gennem Ærbødighed og Troskab mod Fortiden og mod det den danske Højskole og Landbrugsskole har skabt, vil vi forsøge her paa Fjordvang at skabe de bedste Traditioner.

Kort sagt saa haaber vi, at vi med Sandhed maa kunne synge med Hostrup:

For Fædrenes Minde vi rejse her
 vel ingen Højsal, nej, blot en Hytte,
 men dog vil det møde med Skjold og Sværd
 og slaa til Lyd, saa de unge lytte,
 og Sangen stemme
 som gik ad glemme,
 saa Sønnen stolt kan føle sig hjemme
 paa Fædres Jord.

Og sidste Vers af samme Sang er jo som skrevet for Fjordvang:

Vi rejser en Skole paa Bondejord,
 hvor frit sig tumle de friske Vinde,
 saa gid den maa huse det jævne Ord,
 og Luften holde sig frisk der inde!
 Paa Sandhedsgrunden,
 med Sang i Munden,
 til Danmarks Ære, til Gavn for Bonden
 den vokse frem!

Naar vi om Aftenen færdes her ude omkring Fjordvang, ser vi paa den anden Side Fjorden Nr. Lyngvig Fyr, der med sine regelmæssige Lysblink er Vejviser for de Søfarende samtidig med, at den fortæller dem om, at der er Fare paa Færde, fortæller, at der er Revler, hvor det er farligt at støde paa Grund. Sammen med en Række andre Fyrtaarne hjælper den Skibene til trods Mørke og haardt Vejr at finde sikkert i Havn.

Og nu gaar vi med en stille Drøm om, at det billedlig talt maa lykkes os paa denne Side Fjorden at bygge et saadant Fyrtaarn for vore unge. Et Fyrtaarn, der kan vise Vej for dem, advare dem mod Livets farlige Revler, og som tilsidst kan hjælpe dem til trods Mørke, Modgang og Storme at finde sikkert i Havn, den Havn vi alle mere eller mindre bevidst drømmer om at finde frelst ind i tilsidst.

Hans Bruun.

NYE TIDER, NYE VEJE

Naar Fjordvangtanken for dansk Landboudom bliver fulgt med saa stor Interesse her paa Frederiksborg Højskole, er det ikke blot, fordi vi kender Anna og Hans Bruun og mener, at de i ualmindelig Grad er egnede til netop et Arbejde af den Art, men det er ogsaa af mere principielle Grunde.

Naar vi, der er vant til at arbejde paa den »klassiske Højskole«, kan naa saa langt med mange af Eleverne, maaske med Størsteparten, er det netop fordi vi har dem hele Dagen samlet om Højskolefagene og de Livsværdier, som Højskoletiden og Højskolelivet rummer. Men vi er vist alle klar over, at den korte og intensive Skolegang med dens stærke aandelige Islæt, kan gøre det svært for nogle af vore Elever at vende tilbage til det daglige Arbejde, og kan gøre Højskoleoplevelsen til en *isoleret Oplevelse* for dem. Naar jeg skriver »nogle«, er det fordi de fleste Højskoleelever, naar Foraarsarbejdet begynder, længes tilbage til Gaarden — selv paa Askov mærkes Uroen i Salen stærkt i April, ligegyldigt hvor spændende Timerne kan være. Men at selve den skarpe Adskillelse, som Højskoleopholdet medfører mellem Aandsarbejdet og Kropsarbejdet (eller Arbejde med praktiske Ting), kan volde Vanskeligheder, kan ingen være blind for, og hvor ofte sker det ikke, at unge, der paa Skolebænken kan være blandt de første, faar et helt modsat Skudsmaal fra deres Husbønder, og omvendt.

Der er derfor ingen Tvivl i mit Sind om, at *Fjordvang-Arbejdsformen rummer Værdier, som den klassiske Højskole i Følge sin Natur maa give Afkald paa*, og at denne nye mærkelige Sammensætning af Højskole, Landbrugsskole, Forsøgsstation og Ungdomsgaard rummer Muligheder, som ikke paa Forhaand kan overses, men som maaske har en stor Fremtid. Det, at Forstanderen og Lærerne er helt igennem fortrolige med de unges Milieu, deres Arbejdsliv, Hjemliv og Foreningsliv, samtidig med at de som paa Fjordvang er 100 pCt. Højskolefolk, er af meget stor Betydning, og kan give deres Ord om aandelige Forhold en Vægt, ikke mindst for en bestemt Ungdomstype, der er skeptisk og materialistisk indstillet — og det er jo netop den Slags unge, som Højskolen bør faa Indflydelse paa.

Hvad her er sagt falder i Traad med den stærke Tale fra 1945 og 46 om Farerne for »*Aandslivets Isolation*«, som er gaaet op for mange af os i Krigsaarene. Kristendommens Isolation fra det politiske og sociale Ansvar. Folkelighedens Isolation fra de nationale Opgaver, fra praktiske Arbejder for Danmarks Sag, hvad enten man nu tænker paa Forsvarssag eller paa Arbejdsløshedens Svøbe eller Hjemlivets Forfald. Højskolefolk har meget ofte talt om Arbejdets Glæder og Husbondsfolkets Pligter overfor Gaardens Folk, vi har stærkt understreget, at den danske Højskole — i Modsætning til Retningen i den svenske — med Glæde saa, at saa godt som alle deres Elever vendte tilbage til deres gamle Arbejde. Der er ingen Tvivl om, at saadanne Ord vil kunne falde

med langt, langt større Vægt paa Fjordvang og paa Landbolyst i Abild end paa alle andre danske Højskoler.

Men der er ogsaa gennem Abild og Fjordvang aabnet et andet Udsyn fremover. Hos alle Højskolemænd er der en stille Sorg over, at vi saa sjældent naar ud over »de gamle Kredse«, ud over de »Øer«, store eller smaa, hvor gammelgrundtvigsk eller indremissionsk Vækkelse virker endnu som den radioaktive Jordbund efter Atomexplosionerne. I Fjordvang-Tanken øjner vi en Mulighed for, at Højskolen kan faa unge i Tale, som ikke føler sig dragne til »den klassiske Højskoles« Høre- og Gymnastiksale, som ikke kan vænne sig til Tanken om 7—8 Timers daglig Syslen med Højskolefag, unge som ikke er af »Højskoletypen«.

Ingen magter at se ind i Fremtiden, især ikke ind i Højskolens Fremtid. Som »Bevægelse« har den allerede overlevet den almindelige Levetid for Bevægelser. Sikkert er det dog, at nye Tider kræver nye Former, og at dette indenfor Skoleverdenen i allerhøjeste Grad gælder Folkehøjskolen, der ikke som næsten alle andre Skoleformer har Forbindelse med de »madnyttige«, som Svensken siger. »Den klassiske Højskole« maa derfor skyde Ham gennem en gammel eller hellere nygrundtvigsk Renæssance, og den maa tage nye Opgaver op som den samnordiske Folkehøjskole i Kungälv eller som Krogerup og — Abild og Fjordvang. Kun herigennem kan vi komme over den høje Dørtærskel til den nye Tid, og kun herigennem kan vi faa nye Dele af Danmarks Ungdom i Tale.

Vi følger derfor den Flok Mænd, der i Vestjylland prøver at bryde ny Vej for den danske Højskoletanke med Spænding, og ønsker dem Fremgang og Lykke i deres modige Arbejde.

C. P. O. Christiansen.

* * *

ET STYKKE ISRAELS HISTORIE

Jeg vil forsøge at fortælle et Stykke Bibelhistorie, som jeg har syslet med de sidste Par Aar; det handler om de 2 Befrielser, Israels Folk oplevede: Befrielsen fra Ægypten i Folkets ældste Tid og Befrielsen fra Babylon c. 800 Aar senere efter Folkets næsten hundredaarige Udlændighed. Selve Begivenhederne er tilstrækkelig kendte, selve Situationen foran Det røde Hav, Angsten for at blive trampet ned af Faraos Hære eller kastet ud i Havet og Glæden over Frelsen kan vi levende forestille os; men det brændende Spørgsmaal for mig har været dette: hvilke Spor satte disse to ret ensartede Begivenheder i det jødiske Folk?

Hvad angaar den første Befrielse er Svaret klart: den blev Kraftkilden for det jødiske Folk gennem Aarhundreder. Det blev en Befrielse, der udløste bundne Kræfter, og som omskabte et stammedelt Trællefolk til et ukueligt, arbejdsomt,

troende og kæmpende Folk. Den Dag ved Det røde Hav blev Folket til, og det er den Begivenhed, der gjorde Paaskefesten til Rygraden i Folkets Liv. Ved den aarligt tilbagevendende Paaskefest samledes Stammerne og Slægterne paa de hellige Steder for at mindes Befrielsen. Men det var mere end en Mindefest. Man genoplevede Befrielsen, idet man genfremstillede den. Man klædte sig ud som Trællefolket, der drog ud fra Ægypten; man genoplevede Graaden foran Det røde Hav, man genoplevede Frelsen — og Sangen og Jublen og Takken og Glæden paa den anden Side Havet. Kort sagt Pagten mellem Gud og Israel fornyedes. Og saa vender man hjem fra Festen til Hverdagen med et usvigeligt Haab: man er stadig det Folk, Gud handlede underfuldt med. Endnu lever den Gud, der var og er Almagts Gud.

Det var Paasken, der gjorde Israels Folk til Haabets Folk:

er mørkt end for, dog lyst er bag,
og Lyset som den unge Dag
sin Vej med Glans vil bryde.

(Læs blot Tit Jensens Skildring af Fader Asens Fest i »Stygge Krumpen«, saa forstaar man hvad et saadant religiøst Festoptog kan skabe i et Folks Sjæl.)

Og Paasken levede videre. Profeterne øste af den — og Salmedigterne: De, der saar med Graad, skal høste med Frydesang. Ja, selv 800 Aar senere, da det andet Fangenskab kom, Udlændigheden i Babylon, forkynnder en Profet Trøst og Haab ud fra den gamle Paaske. Læs Grundtvigs Gendigtning af Salme 137: Ved Babylons Floder vi sørgende sad og græd for vor Moder den hellige Stad! Det er Situationen, og ind i Situationen træder en Profet. Og lyt saa til, hvad han har at sige sit Folk: »Saa siger Herren, som skabte dig, Jakob, danned dig, Israel: Frygt ikke, jeg genløser dig; jeg kalder dig ved Navn; du er min. Saa siger Herren, som (engang i Folkets ældste Tid) lagde en Vej i Havet, en Sti i de stride Vande, førte (Ægypternes) Vogne og Heste derud, Hær og Kriger tillige; de segned og rejste sig ikke, sluktes, gik ud som en Væge: Men kom nu ikke det svundne i Hu; tænk ikke paa Fortidens Dage. Thi se, nu skaber jeg nyt; det spirer allerede; ser I det ikke? Gennem Ørkenen vil jeg lægge Vej, Floder i det øde Land. Det Folk, jeg har dannet mig, skal synge min Pris!«

Hvad er det, Profeten fortæller ud fra den gamle Paaske? En ny Moses, en ny Paaske, der vil overstraale den gamle!

Og saa kom Befrielsen. En skønne Dag lød Budskabet: Kyrus er blevet Konge. Vend hjem og byg jeres Land op igen. Og man drog hjem! —

Nu kommer Spørgsmaalet: Hvordan prægede denne Begivenhed Israel? Blev den et nyt Vidnesbyrd om Guds Magt, skabte den en ny Fest, der blev Troens og Haabets Kildespring?

Man blader Det gamle Testament igennem; man bliver ivrig og læser ogsaa de senjødiske Skrifter. Resultatet bliver det forstemmende: i de følgende 400

Aar hører vi næsten intet dertil. Den gamle Paaske har tabt sin Magt og den nye Befrielse er saa godt som glemt. Folkets Stemning kommer klart frem i en Tale, Esra holder efter Hjemkomsten: »Og nu er der en føje Stund blevet os Naade til Del fra Herren vor Gud, idet han har ladet os beholde en undsluppet Rest og givet os at slaa vor Teltpæl paa sit hellige Sted, for at vor Gud kan lade vore Øjne lyse og give os en Smule Livskraft i vor Trældom.«

En føje Stund — en undsluppet Rest — en Smule Livskraft i vor Trældom! Man er i Sandhed blevet nøjsom!

Hvordan forklares det? Underet er jo det samme.

Der er én Forklaring, jeg længe blev staaende ved: Skuffelsen! Friheden og Freden blev jo ikke det, man havde ventet. Vaabenhvile og ikke Fred. Rigerne stod stadig opmarcheret til Krig, blot med nye Konstellationer, i Stedet for Tyskland et Rusland og et Amerika, i Stedet for Hitler en Stalin. Og Israel var stadig Kastebold. Dertil kom saa Genopbygningsarbejdet. — Jo, det er en Forklaring; men den slaar ikke til. Ogsaa Tiden efter den første Befrielse havde taarnhøje Vanskeligheder med ydre Fjender og indre Splid. Men det var som Folket dengang vidste, at den Slags var nu engang Livets Vilkaar.

Nej, Forklaringen skal nok dybest set søges i Forskellen mellem Situationsbundethed og Gudsbundethed.

Lad mig give et Exempel paa, hvad jeg mener med de Ord: Ethvert Menneske kender af Erfaring Sandheden i Kingos Ord om Menneskets Vilkaar: Sorrow og Glæde de vandre til Høje, Lykke, Ulykke de gange paa Rad, Medgang og Modgang hinanden tilraabe, Solskin og Skyer de følges og ad — og kender, hvordan disse forskellige Situationer præger ens Livssyn og Livsmod i Retning af Optimisme og Pessimisme. Man er ikke Menneske, hvis det ikke er Tilfældet. Men saa kender enhver troende Kristen lidt til den Erfaring, Luther gjorde, naar én eller anden Situation var paa Vej til at slaa ham ned i Bekymring og Modløshed; saa hviskede han til sit modløse Sind: vivit (Kristus lever) — ja, han skrev det paa Borde, Stole og Vægge for rigtig at faa det forkyndt for sig og faa Mismodets Djævel til at vige. Det ændrede vel ikke noget i selve Situationen; den var forsaavidt den samme; men den befriede ham, saa Situationen ikke fik Magt over ham, men han over Situationen.

Det er Forskellen mellem Situationsbundethed og Gudsbundethed.

Og her har vi Forklaringen paa, hvorfor to ensartede, blot tidsforskellige Befrielser, der i Oplevelsesøjeblikket begge maatte staa som Undere, alligevel fik saa forskellig Indvirkning paa det israelitiske Folks Sjæl.

Den første Befrielse mødte et gudsbundet Folk. Befrielsen og Genopbygningen lededes af Profeter, der med Staasted i Skabelsen og Paasken vovede at forkynde Guds uransagelige, underfulde Naade, turde forkynde Guds Pagt med Israel. Deres Angst var ikke de forskellige vanskelige Situationer; dem var de underfuldt befriet fra, bundet som de var til Himlens og Jordens Skaber og

Herre. Nej, deres Angst var denne: Staar vi i Pagten. Er I troende, skal I blive boende. Søg det gode, og I skal leve!

Den anden Befrielse mødte et situationsbundet Folk, et Folk, for hvem Guds-frygt nok var Tjener bag paa Kareten, men ikke Herskab og Kusk i én og samme Person, et Folk, der egentlig ikke behøvede Profetens: Saa siger Herren. For de kunde selv. De kunde selv se, hvordan Guds Sind var; de behøvede blot at se paa de forskellige Situationer, saa vidste de det. Var Situationen haard, saa var det altid Tegn paa Guds Vrede, Flugt og Straf. Derfor blev de med Hænder og Fødder bundet til Situationen; den blev Herre over dem. Deraf deres Angst, deres Klejnmod til at tage Opgaven op, deres Skepsis og Vantro. Derfor smuldrede Genopbygningen bort mellem Fingrene paa dem. Det er ikke et Forsøg paa at fordreje Historien, for at faa den til at passe i ens Kram. Det er den nøgne Sandhed, at Israel havde sit Sydslesvigproblem: Samaritanerne. Da Folket blev bortført, blev der en Rest tilbage, nemlig omkring Samaria. Ved Hjemkomsten 100 Aar senere søgte disse Samaritanere at genoptage den brudte Forbindelse med Tros- og Folkefæller, bad om at maatte hjælpe til med Templets Genrejsning, men blev skarpt afvist, fordi de gennem de 100 Aar havde besmittet sig med fremmed Kultur. Israel fattedes Mod og aandelig Kraft til at føre dem tilbage — Resultatet kender vi fra Ny Testamente: bittert Fjendskab.

Var der da ikke et Lyspunkt? Jo, der var dog en Mand, som havde nemmet noget af de gamle Profeter. Det er Haggaj, jeg tænker paa. Da Genopbygningen af Templet var ved at gaa i Staa, da man sagde: Vi har endnu ikke Kraft til at bygge Herrens Hus; vi har kun lige til Dagen og Vejen, da holdt Haggaj en Tale: »I venter rig Høst, men det bliver kun til lidt, og naar I bringer det i Hus, blæser jeg derpaa. Hvorfor? lyder det fra Herren. Fordi mit Hus ligger øde, mens enhver af jer har travlt med sit eget Hus.« Med andre Ord: han siger til sit Folk: I har alt for travlt med at gaa og føle Tiden paa Pulsen for at bedømme, om vi har en Fremtid.

Det bliver aldrig et glad Folk, der er optaget af sine Chancer. Det bliver aldrig en glad Kirke, der kun tænker paa Succes. Nej, et glad Folk er et Folk, der staar, hvor det bør staa; en glad Kirke er en Kirke, der har et Budskab; en Kirke og et Folk, for hvem Guds frygten ikke er Tjener bag paa Kareten, men Herskab og Kusk i én og samme Person.

Og saa slutter Haggaj sin Tale: »Arbejd kun; thi jeg er med jer, lyder det fra Herren, og min Aand bliver iblandt jer med den Pagt, jeg sluttede med jer, da I drog bort fra Ægypten; vær frimodige!« —

Og saa maa Manden jo have været Profet; der maa have været Valuta for de Ord i hans Mund, og Folket maa ud af bitter Nederlag have haft det Hulrum, hvori der var Plads til Ordet. Ialt Fald man tog imod det, begyndte at tro det og kom i Gang.

M. L. Skovsborg.

ER LYS PAA VISSE VILKAAR BLOT —

Er Lys paa visse Vilkaar blot
 saa halvvejs at ophøje?
 Gør det ej alle Vegne godt,
 er Lys ej Livets Øje!
 Skal for Misbrugens Skyld maaske
 paa Aandens Himmelbue
 vi heller Mulm og Mørke se,
 end Solens blanke Lue!

Hvor tit har vi ikke sunget disse Ord, som Grundtvig skrev for godt 100 Aar siden. Vi har sunget dem i Hjem, Skole, Forsamlingshus og nynnet dem for os selv og taget dem som en Borgen for, at vi dog her i Danmark har nemmet lidt af vor store Frihedsapostels Syn paa Aandslivet og dets Kaar og Vilkaar. Med stor Frimodighed stemmer vi i med næste Vers, at »aldrig spørges det fra Nord, vi Lyset vil fordunkle«. Her brænder Aandens Lys vel nok klart, og Gudsketak for det!

Og saa læser man Dagen efter i Avisen, at nu har Censor Normann strøget nogle Ord af Soyas sidste Skuespil, og at den forvorpne Forfatter, der ikke selv kan holde sin Udtryksform inden for Anstændighedens Grænser, igen gaar amok og smækker Lussinger, denne Gang ikke bogstaveligt, som det før er sket, men paa en mere raffineret Maade, idet han i et aabent Brev er fræk nok til at udtale, at Censor ikke engang kan respekteres saa meget som en »putain«. Havde han gjort det et halvt Aars Tid før, saa var der nok ikke sket mere i den Sag. Ikke engang alle franskkyndige vidste, hvad det betød. Man slaar forgæves Ordet op i en Fremmedordbog. Men nu vilde Skæbnen, at ved Censors egen Virksomhed var Ordet blevet kendt af de fleste Danske, idet Normann kort forinden havde nedlagt Forbud mod dets Anvendelse — i Oversættelse ganske vist — paa et københavnsk Teater med den Begrundelse, der er lige saa gammel som al Censur: *I Anstændighedens Navn*. Meget behændigt brugte Teatret saa netop disse tre Ord til at betitle Skuespillet med i Stedet for det famøse »putain«. Det er ogsaa et grimt Ord, især i Oversættelse. Det hører ligefrem til de uartige. Det vil sige: Det er i sit Udspring en saglig og nøgtern Betegnelse for en Profession, der er lidet respekteret, men det smitter af paa Ordet. Paralleler hertil kan enhver let finde i vort Sprog. Vi er jo saa anstændige, saa anstændige. I vor Snak i hvert Fald.

Naa ikke?

Men selv om vi var, saa er vor forsigtige Omgængelse med saadanne mindre pæne Ord jo kun et mislykket Forsøg paa at lave Kamouflage. I nævnte Tilfælde med Censors Indgriben endda over al Maade mislykket. I Løbet af faa Dage vidste hele Danmark, hvad en »putain« var. Det vidste man jo ganske

vist ogsaa før. Men nu kunde man sige det paa Fransk, med et lille vidende Blink i Øjenkrogen og uden at blive beskyldt for at være sjofel. Sikket sjælekildrende Frimureri.

Hvor stor Succes det famøse Skuespil havde, ved jeg ikke. Den er sikkert ikke blevet mindre ved Censors Indgriben.

— — —

Ja, saa er det jo, at man uvilkaarligt kommer til at spørge sig selv, hvor meget vi i Grunden har nemmet af Grundtvigs Ord om Frihed for Aandslivet i Ordets Verden.

»Skal for Misbrugens Skyld — —«. D. v. s.: Der er en Risiko, men den maa løbes for Aandslivets egen Skyld. Ellers bliver Resultatet »Mulm og Mørke«. Er vi endnu ikke klar over, at denne Risiko er den mindste? Tror vi endnu, at Aandslivet kan garanteres?

Ja, aabenbart paa visse Omraader. Vi har nu — 100 Aar efter Grundloven — baade Teatercensur, Filmcensur og i en vis Forstand ogsaa Radiocensur. Tre af Aandslivets vigtigste Ytringsformer i Dag er bundet. Jeg ved nok, at hverken Normann eller Fru Begtrup kører med stramme Tøjler. Men det er slet ikke det, der er Spørgsmaalet. Det er kort og klart: Censur eller ikke.

Spørgsmaalet om Aandslivet og dets Vilkaar klaredes ikke paa een Gang for Grundtvig. Han opdagede paa et tidligt Tidspunkt, at Aand er Magt. Dernæst, at Aand ytrer sig gennem Ordet, og til sidst — efter sine Englandsbesøg —, at Aand trives kun i Frihed. Han opdagede selv gennem dyrekøbt Erfaring — som før ham Luther og mange andre — at for Aandsliv gives der ingen Garanti. I Mennesker er der ganske vist en Længsel efter saadanne Garantier, der kan give Fasthed og Tryghed i Tilværelsen, en Længsel, der har faaet sit symbolske Udtryk i de gamle Alkymisters Fantasier om »de vises Sten«. Den er mig bekendt ikke fundet endnu. Men det forhindrer ikke, at baade det enkelte Menneske saavel som Menneskesamfundet til forskellige Tider har troet, at nu *var* den fundet, og har opført sig derefter.

Den, der mener at være i Besiddelse af de vises Sten, er overbevist om, at her er Løsningen paa Tilværelsens Gaade og Nøglen til menneskelig Lykke. Her og her alene! Han kan ikke være tolerant. Han maa kræve Lydighed og Underkastelse. Til Gengæld kan han yde Garantier, netop dem, som Menneskene gaar og sukker efter. Intet Under, at den Slags Profeter altid har faaet Tilløb, større eller mindre og for en kortere eller længere Tid. Men kun til en Tid. For et eller andet Sted sad der altid et Menneske, der lydigt underkastede sig Autoriteten, men for sin Sjælfreds Skyld maatte ende med at sætte sig op imod den, maatte raabe det ud over Tagene, at det var Løgn. De er blevet hadet, forfulgt og pint, disse Mennesker, der bragte Forstyrrelse i Cirklerne, netop som man havde det saa rart betrygget og hyggeligt i sin garanterede Tilværelse. Men det fik ikke hjælpe. Det var i videste Forstand Vejen til Salighed, det for dem drejede

sig om, hvad enten det var Forskere, Filosofer eller religiøse Reformatorer. Og deres Opdagelse var vel i Grunden kun den simple, at her staar det enkelte Menneske alene. Her bærer kun den Sandhed, der er blevet til personlig Sandhed, hvilke Garantier saa end Autoriteterne kan opstille.

Hvad maatte ikke Luther igennem, før han erkendte det. Lydigt underkastede han sig alt, hvad der blev ham paalagt af hans foresatte i Klosteret: Arbejde, Faste, Bønner. Alt det, som plejede at hjælpe en Broder i Anfægtelse. Men Luther fik først Fred i Sindet, da han talte baade Roma og Kejser midt imod: Her staar jeg. Jeg kan ikke andet. Gud hjælpe mig. Amen! — For det er ikke raadeligt at handle mod sin Samvittighed.

Det blev en af de Bomber, der sprængte Middelalderens Autoritetsprincip i Luften. Der var mange andre, men de var lavet efter samme Opskrift: Det er ikke raadeligt at handle imod sin Samvittighed. Og alle autoritære Magter vil ende med at blive væltet af den Bombe, hvis Sprængkraft er større end selve Atombombens.

Det blev Reformationens Syndefald, at den, da dens Tur kom, og den stod med Magten som den sejrende, etablerede sig som en ny Autoritet. Det er al sejrende Frihedsbevægelses kritiske Øjeblik.

Samvittighedsfrihed krævede Luther. Det vil ikke bare sige — som Friederich den Anden udtrykte det — at det er tilladt enhver at blive salig paa sin Manér. Det vil ogsaa sige, at man har Lov til at vinde Tilhængere for sit Syn, sine Tanker, Lov til at missionere. Ellers kunde Luther jo bare have forholdt sig tavs og være blevet salig paa den Manér, der nu var hans. Men det var netop det, han ikke kunde: forholde sig tavs. Den, for hvem Sandheden er blevet personlig, er nemlig heller ikke tolerant i den Forstand, at det er ham ligegyldigt, hvilken Vej hans Medmennesker følger. Ogsaa for ham eksisterer der kun en eneste: hans egen. Alle andre er Løgnens og Fortabelsens. Men han har i hvert Fald større Mulighed end han med de Visers Sten for at forstaa, at kan andre ikke følge hans Vej, saa maa de have Frihed til at vandre deres egen. Forholdet mellem Mennesker vil ikke derfor komme til at hvile paa »gensidig Forstaaelse«, som det saa kønt hedder, men paa gensidig Respekt: Ingen har kunnet garantere mig, jeg kan ikke garantere dig. Vil du vandre Vejen sammen med mig, saa slaar vi Følge, ellers maa vi gaa hver sin Vej alene.

En saadan medmenneskelig Indstilling vil ganske vist aftegne uhyggelige Perspektiver for den, der ønsker Ensartethed, Orden og Overskuelighed i Aandens Verden. Hør, hvad Rigsbiskop Ludvig Müller sagde i Nazismens Tyskland: »Staten fornægter med fuld Ret enhver Samvittighedsfrihed, der i Virkeligheden maa føre til Opløsning af alle ordnede Forhold.«

Ja, det er en given Sag. Aandslivets Vilkaar er ikke Orden og Overskuelighed, Ro og Garanti, men Kamp, Usikkerhed og Anfægtelse og Tvivl. Det havde Grundtvig forstaaet:

Tankens og Troens og Vidskabens Land,
 ligest af synlige Ting dog en Strand,
 hvor kun i Blæst man ser Bjergtoppen hvid,
 og hvor kun Livet sig rører i Strid,
 hvor, selv naar Kraften sig hylder i Damp,
 lydt den udraaber: mit Liv er Kamp!

I den materielle Verden vilde Grundtvig vel nok have »ordnede Forhold«, men ikke i Aandens, for det vilde blive »Asernes Grav«.

Modsætningen mellem Müller og Grundtvig er simpelthen Modsætningen mellem Død og Liv. Intet mindre. Derfor kunde Grundtvig ogsaa vanskeligt faa formuleret sit Frihedskrav stærkt nok og radikalt nok. Han var fuldt vidende om Risikoen, men den maatte løbes alligevel. »Jætter kun fængsler det vingede Ord«. Forsøg paa at binde dem med ydre Midler vil intet ændre. Tværtimod kun »arge« og gøre ondt værre ved »skinbundet« at virke »det værste i Løn« og dysse »Kampguderne« i Slummer.

Da Frihedens Time slog i Danmark, fik Grundtvig jo selv en Mulighed for som Medlem af den grundlovgivende Rigsforsamling at gøre sin Indflydelse gældende paa Udformningen af de Paragraffer, der fra nu af skulde være Garanter for Aandslivets Frihed i Danmark. For den Tid maatte det jo staa som Ytringsfrihed i Tale og Skrift frem for noget andet. Men den Udformning som Grundlovens § 84 om Trykkefrihed fik, var for Grundtvig alt for »stendød og iskold«: »Enhver er berettiget til paa Tryk at offentliggøre sine Tanker, dog under Ansvar for Domstolene. Censur og andre forebyggende Forholdsregler kan ingen Sinde paany indføres.« Han vilde, der skulde have staaet noget om Aandens og Ordets Frihed i Riget, som »aandede Varme«. Noget om »Aandens og Ordets Frihed med Mund og Pen«. Hans eget Forslag, der blev forkastet, lød saadan: »Der skal i hele Riget være en saa udstrakt Tale- og Skrivefrihed, især om alle aandelige og offentlige Ting, som det almindelige Vel kan tilstede«. Han kunde uden Skade have taget den franske Revolutions Erklæring om Menneskerettighederne § 11 i Stedet: »Retten til frit at meddele andre sine Tanker og Meninger er en af Menneskets dyrebareste Rettigheder. Enhver Borger kan derfor frit tale, skrive og lade trykke, blot saaledes, at han er ansvarlig for Misbrug af denne Frihed i de Tilfælde, som Loven bestemmer«. Eller den norske Grundlovs Paragraf om Aandsfrihed fra 1814, der siger, at »frimodige Ytringer om Statsstyrelsen og hvilken som helst anden Genstand er enhver tilladt«. Det maa jo indrømmes, at ved Siden af disse Formuleringer falder vor § 84 noget »stendød og iskold« ud. Og dog vakte denne Trykkefrihedsparagraf en Begejstring blandt de unge akademiske Skribenter og Talere, som berørte Grundtvig ubehageligt og ildevarslede, og som han følte, han maatte advare imod: »Der hersker for Øjeblikket hos de yngre Talere og Skribenter en besynderlig Tryg-

hed, som jeg maa forklare mig som et ungdommeligt Haab om altid at have Ving og Strøm med sig«. Han vidste, at Aandsfrihed ikke først og fremmest vil komme til at betyde egne Meningers Sejr, men tværtimod deres Dom. Det er Aandskampens Vilkaar, og det gør man bedst i at klare sig paa Forhaand, hvis ikke man inden længe vil finde sig selv i deres Rækker, der bruger Aandsfriheden til at kræve den afskaffet eller indskrænket.

— — —

Men hvad har alt dette nu med Hr. Normann og Fru Begtrup at gøre? Jo, det er det Perspektiv, i hvilket deres Virksomhed maa ses. Vi er stadigvæk ikke kommet saa langt, at vi tør give fuld Ytringsfrihed for Aandslivet i alle dets Former. Vi kræver stadig Garantier for, at vi kan leve i Tryghed uden at blive udsat for alt for store Chock, der maaske vilde bringe en eller anden svag i Aanden til at vakle. Dette er som allerede nævnt en gammel Tilbøjelighed hos Mennesket. Men det sørgelige er, at vi stadig tror, det kan lade sig gøre at redde noget ad den Vej. Man kunde med samme Ret hævde, at man kan kurere en Sygdom ved at slaa Termometeret i Stykker. Eller som Milton sagde det i sin 300 Aar gamle Bog om Ytringsfrihed: paastaa, at man kan spørre Kragerne inde i en Park ved at lukke Laagen. Hvad nytter det at forbyde et Par Replikker fra en Scene, naar man Dagen efter kan gaa hen i en hvilken som helst Boghandel og købe Skuespillet paa Tryk og der faa sin Nysgerrighed tilfredsstillet? Det kan højst blive en Sovepude for dem, der gerne vil se den hellige Grav vel forvaret. Men for dem, der er optaget af alt andet end netop at forvare en Grav, er det et fornærmeligt Barnepigesystem, en Haan mod Forfatterverdenen og Ringeagt af Publikum. Og vil nogen nu hævde, at det alligevel er at lægge vor »uskyldige« Teater- og Filmcensur op i et for højt Plan, saa lemfældigt som den udøves, ja, saa er jo dertil at svare: hvad skal vi dog med en lemfældig Censur? Den er da i bedste Fald overflødig.

For at undgaa Misforstaaelser kan det vist være paa sin Plads til sidst at gøre Censurtilhængere den tilsyneladende Indrømmelse, at Ytringsfrihed selvfølgelig ikke er Frihed til at sige hvad som helst. Baade Menneskerettighedernes § 11, Grundlovens § 84 og Grundtvig gjorde en udtrykkelig Undtagelse: Grænserne sættes af *Loven* under Hensyntagen til det almene Vel og ikke af andet. D. v. s., at Lovens almindelige Bestemmelser om Straf for Krænkelser af den offentlige Blufærdighed, Privatlivets Fred o. s. v. maa respekteres, ogsaa naar det gælder dem, der vil krænke med Mund og Pen.

Men Konsekvensen heraf er ikke Forhaandscensur, men dette, at enhver har Lov til at udtrykke sig frit mod *bagefter* at tage de evt. strafferetslige Følger.

Jamen, er der da nogen reel Forskel paa det? Ja, stor. Kløften mellem Dommer og Censor er Kløften mellem Demokrati og Diktatur. Den, der er prisgivet en Censors Afgørelse, er uden for Loven, mens den, som sættes paa Plads af en Dommer, er indenfor. En Dommer har en Lovbog at dømme efter, hvis

første og vigtigste Paragraf i vort demokratiske Land slaar fast, at ingen kan dømmes, uden der er Lovhjemmel derfor. En Censor har sit Skøn at gaa efter. Om en Dommer er antireligiøs, moralsk snerpet, føler personlig Uvilje mod Anklagede eller ej, faar ingen Betydning for Domsafsigelsen. I større Sager maa han endog overlade Skyldspørgsmaalet til en Jury. Dommerne er bundet af Loven og af den alene, ellers er de uafhængige. Censor har kun sin Fordomme at gaa ud fra, sin personlige Opfattelse, og han er til enhver Tid underkastet Administrationen, d. v. s. den Justitsminister, der netop tilfældigvis i Dag sidder paa Taburetten. I Retten staar Dommer og Anklagede overfor hinanden som Ligemænd under den Lov, der ikke blev skabt af nogen af dem saa lidt som for det foreliggende Tilfælde. Forholdet mellem Censor og Dramatiker er det modsatte. Og her skabes Loven med Tilfældet. En Dommer kan blive gammel, hans Dømmeevne kan svækkes og hans moralske Indignation forøges, men Loven er den samme. Censuren skifter bestandig med de Mænd og Kvinder, der udøver den.

— — —

Ligesom det som et Levn fra Krigen endnu sidder i os, at et Menneskeliv fra eller til ikke spiller saa stor Rolle, saadan er det ogsaa med Indgreb i Ytringsfriheden: Vi skal saamænd ikke tage den alt for højtideligt. Om *Trykkefrihed* siges der jo i Grundloven, at den til evige Tider skal være sikret, »Censur kan ingen Sinde paa ny indføres«. Forsøg herpaa vilde være Grundlovsbrud. Naar man ser, hvad der ugentligt spyes ud af Rotationspressernes Gab af den Litteratur, der mere effektivt end noget andet øver et næsten uopretteligt Hærværk mod unge Sjæle, saa kan man undertiden gribe sig selv i at ønske en Smule Censur. Men vi har dog hidtil ikke herhjemme taget Skridt i den Retning, selv om der har været Tilløb dertil. Men minsandten, om ikke et Par af vore mest frisindede Blade har fundet ud af, at man jo nu passende kunde bruge Valuta-centralen som Censor, idet den skulde nægte Valuta hertil. Saa var det sket uden at komme i Konflikt med Grundloven. Vist saa: Blæse være med Grundlovens Aand, bare Paragrafferne overholdes.

Lad mig slutte med at citere nogle Linier af H. C. Andersen, der — i en noget anden Forbindelse — ofte blev citeret under Besættelsen, da en Del Mennesker satte Livet ind for den Ytringsfrihed, der for dem var identisk med deres Tilværelse som Mennesker:

»Ja, nu kan hun fortælle bedre end jeg om — jeg siger ikke Navnet! — de smaa Grønne«.

»Bladlus!« sagde Eventyrmor. »Man skal nævne enhver Ting med sit rette Navn, og tør man ikke det i Almindelighed, saa skal man kunne det i Eventyret.«

— — —

»Putain«, sagde Censor Nor . . . Naa, det er en anden Historie.

Ikke det?

Jamen saa er det den samme!

S. B. Riis-Vestergaard.

Glædelig Jul ønskes af Familien Riis-Vestergaard.

* * *

KARTOFFELMARKERNE

Kartofflens Hjemsted er Amerika, hvor den dyrkedes længe, før den vandt Indpas her i Europa. Men i Slutningen af det 15. Aarhundrede blev Kartoffelplanten indført her til Europa. Der gik dog ca. 300 Aar, inden den kom til Danmark, og først i Slutningen af det forrige Aarhundrede blev det ret almindeligt med Kartoffeldyrkning. Saaledes havde vi i 1871 et Areal paa 43000 ha, som siden er vokset, og i 1946 var Arealet steget til 100000 ha. Der er næppe Tvivl om, at Arealet er forøget i 1947.

Hvad er da Grunden til, at vi stadig maa skænke vore Kartoffelmarker større og større Interesse? Kartofflens Gennemsnitsudbytte er ca. 200 hkg Knolde pr. ha, hvad uden Tvivl kunde forøges. Kartofflen er nemlig en Afgrøde, hvor Udbyttet svinger stærkt lige fra næsten Misvækst til et mægtigt Rekordudbytte over 400 hkg pr. ha, hvilket vil sige at Udbyttet af Tørstof pr. ha nærmer sig en almindelig Roeafgrøde. Hvis vi bare regner med at avle 200 hkg Kartoffler pr. ha, og med de Priser der er i Øjeblikket fra ca. 15 Kr. pr. hkg for Spisekartofler og godt 20 Kr. pr. hkg for Læggekartofler, er der vel næppe nogen almindelig Landbrugsafgrøde, der giver større økonomisk Udbytte pr. ha. Vel skal vi ikke gaa over til kvægløst Landbrug, men vi kan uden Tvivl forøge Kartoffelarealerne betydeligt, uden det gaar nævneværdigt ud over andre Landbrugsafgrøder.

Der kan jo være flere Faktorer, som nedsætter Udbyttet af vore Kartoffelmarker. Den usædvanlige stærke Tørke, vi har haft i Sommeren 1947 bevirkede, at Kartoffler, der var lagt sent paa Grund af den haarde og lange Vinter og den for Landbruget saa knappe Arbejdskraft, har givet et alt for lille Udbytte. Forsøgene med forspirede Kartoffler vil sikkert i Aar give et meget stort Merudbytte. Forsøgene er paa dette Tidspunkt endnu ikke opgjort, men ved enkelte Forsøg har Merudbyttet for Forspiring givet op mod 100 hkg pr. ha, og selvom Merudbyttet kun er det halve, er det et Spørgsmaal, om vi ikke i videre Udstrækning skal forspire vore Kartoffler. Et Merudbytte paa 20—30 hkg Knolde pr. ha kan i hvert Fald dække Omkostningerne ved Forspiringen. Der arbejdes iøvrigt stærkt paa at fremstille, og er fremstillet en Kartoffellæggesmaskine, men endnu ikke rigtig afprøvet, der kan lægge forspirede Kartoffler. — Men hvor det ikke er muligt at faa Forspiringen gennemført, gelder det i alle Tilfælde om at faa Kartofflerne lagt, saa snart det kan lade sig gøre, og dertil er vore

alm. Kartoffellæggemaskiner os en god og hurtig Hjælp, hvor baade Oprilning, Lægning og Dækning sker paa en Gang.

Ofte kniber det stærkt med Sundhedstilstanden i Kartoffelmarkerne. Virus-sygdommene, især Bladrulle- og Rynkesyge, nedsætter Udbyttet stærkt. Her er da ikke andet at gøre end at gaa igennem Kartoffelmarken 4—5 Gange i Sommerens Løb, og fjerne alle Planter og Knolde, hvor Bladene ruller eller rynker sammen og staar tilbage i Væksten, da Smitten gaar ned i Knoldene, og næste Aars Angreb bliver værre end det første, hvis man ikke bruger sundt Lægge-materiale. I Forsøg paa Lyngby Forsøgsstation i Aarene 1932—35 var Nedgangen i Løbet af tre Aar i Gennemsnit for ti Sorter 22 pCt., hvor man ikke fjernede de syge Planter.

Sortebenssyge (Bakteriesygdom) viser sig omkring 1. Juli, ved at det nederste af Stængelen bliver sort og slimet og efterhaanden raadner bort. Ogsaa her maa alle syge Planter og Knolde fjernes, da Smitten overføres gennem Stænglen fra Moderknolden til de nye Knolde.

Kartoffelskimlen er en af de værste Kartoffelsygdomme, den kan nedsætte Udbyttet en 20—40 pCt. Men en god Sprøjtning med 1—2 pCt. Bordeauxvædske, som kan fremstilles af 2 kg pulveriseret Blaasten, der opløses i et Trækar med 50 l Vand og 1 kg brændt Kalk (eller 3 kg læsket Kalk) opløst i 50 l Vand (Trækar), hvorefter Blaastensopløsningen hældes over i Kalkopløsningen, virker ganske fortrinligt mod Angrebet. Der er ogsaa forskellige Pudringmidler fremme, som er brugelige, men ikke saa gode som Bordeauxvædske. En effektiv Hypning skærmer de nye Knolde, saadan at Smitten, som kommer fra Bladene, ikke saa let kommer ned paa Knoldene; men er de først angrebet, maa man sørge for flere Gange Sortering, ellers risikerer man, at Smitten breder sig i Kulerne, og i værste Tilfælde, at Kartofflerne raadner. Sørg samtidig for en god Ventilation.

Hvis Kartofflerne staar med en mægtig Top ved Optagningstid, kan man dræbe Kartoffeltoppen ved Sprøjtning med 1 pCt. Natriumklorat eller 6 pCt. Blaasten. Hvad Optagning angaar, er der en Del gode Maskiner fremme paa Markedet. De ret almindelig Udkastermaskiner med Samlekurv, Roulet o. fl. a., er dog ret haarde ved Kartofflerne, hvis man ikke er paapasselig under Optagningen, men kan ellers gøre et pænt Stykke Arbejde. De nye store Maskiner, som læsser Kartofflerne i Vogn med det samme og kan tage 2 ha op om Dagen, gaar mange Steder ganske godt, og beskadiger næsten ikke Kartofflerne. Her ligger en Opgave for Maskinstationerne.

I de sidste Aar er der bygget nogle Kartoffelhuse (Roehuse), hvor man gennem en god Ventilation og frostfri Opbevaring, selv i Vinteren 1947, kunde opbevare Kartofflerne paa tilfredsstillende Maade. Men desværre tillader Bygningssituationen ikke i Øjeblikket Opførsel af Kartoffel- og Roehuse i større Omfang.

Kartoffelskurv fremkommer paa almindelig Kartoffeljorder, hvor Reaktionsstallet ligger over 6,5, lidt lavere for Sandjord og lidt højere for Lerjord. Hvor Reaktionsstallet ligger for højt, brug der Svovlsur Ammoniak, det bøder paa Skurvangrebet, ved at »binde« en Del Kalk. I Aar er der visse Steder slem med Rustpletter i Kartoffelknoldene, saa de bliver næsten ubrugelige til Spisekartofler. Det skyldes nærmest for ensidig Kvælstofgødning. I Kartoffelmarkerne finder man ikke sjældent Pletter eller Striber, hvor Toppen er gulgrøn, Bladene faar mange brunsorte Pletter, særlig langs Ribberne, Kartofflerne lider da af Lyspletsyge, som bekæmpes ved at udstrø 50—60 kg Mangansulfat pr. ha, der udmærket kan blandes med Kali, Superfosfat og svovlsur Ammoniak eller sprøjtes med 5—6 pCt. Manganopløsning (1000 l pr. ha). Bliver Kartofflerne sorte ved Kogning, kan det skyldes Kaliummangel eller Kartofflerne har faaet for meget Kvælstofgødning i Forhold til Kaligødning. I Husholdningen modvirkes Sortfarvning ved at skrælle Kartofflerne og sætte dem i Vand nogle Timer før Kogningen.

Maaske Kartofflens værste Fjende, Kartoffelbillen (Koloradobillen), er paa Vej mod Danmark; den kommer fra Amerika, hvorfra den har bredt sig til Europa, og er i Sommer naaet helt op i Holsten. Baade Larven og Billen gnaver af Blade, Blomster og Stængler, kan æde alt Rub og Stub. Billen er ca. 1 cm lang, stærkt hvælvet, gul med ti sorte Striber nedad Dækvingerne.

Larven er ca. 1,3 cm lang, ejendommelig »pukkelrygget«, mørkerød eller orangegul med sorte Pletter. Hvis nogen skulde fatte den mindste Mistanke om denne Billes Angreb, ring da omgaaende til den nærmeste Konsulent, som da paa Statens Bekostning foretager en meget effektiv Bekæmpelse af Kartoffelbillen.

Vi maa ogsaa erindre, at en Kartoffelmark er den bedste Betaler af vore alm. Landbrugsafgrøder for Staldgødning og Ajle; næstefter kommer Kaalroerne. Af Kunstgødning udnytter Kartofflerne Svovlsur Ammoniak bedst; derefter Kalksalpeter. Brug ikke Chilesalpeter, da det indeholder lidt Klor, som Kartofflerne er ømfindtlige overfor. Lad Bederoerne faa det. Desuden gives der passende Mængde (100—200 kg) Kaligødning og Superfosfat pr. ha, alt efter Jordens Gødningskraft.

Det er klart, at hvis vi ikke gør noget for at bekæmpe Kartoffelplantens Sygdomme, vil vore Kartoffelmarker kun give et kummerligt Udbytte, men hvor man virkelig gør en Indsats, giver Kartofflerne de bedst mulige Vækstvilkaar gennem en god Jordbehandling, og sørger for et sundt Læggemateriale, bekæmper evt. Sygdomme, vil Udbyttet kunne sættes adskillige hkg i Vejret pr. ha.

Vi har i Øjeblikket en ret stor Eksport af Kartoffler til de mellem- og syd-europæiske Lande, som bringer og kan bringe mere af den haardt tiltrængte Valuta til Landet. Vor haardeste Konkurrent i Udlandet er vel for Tiden Holland. Men vi har flere godt Kort paa Haanden. Vort Klima er bedre egnet til Kartoffeldyrkning, fordi det ikke er saa mildt som i Holland, hvor Virussyg-

dommene optræder langt voldsommere end her. Det har vist sig, at det Lægge-materiale, Hollænderne har købt af os, staar fuldt paa Højde med deres eget, hvad Kartoffelsygdomme angaar, endda lidt bedre. Vi har ogsaa endnu været fri for Kartoffelbillens ødelæggende Angreb.

Men paa et Punkt er vi blevet bagefter Hollænderne, som har faaet oprettet »Sorteringscentraler«, hvor Kartofflerne bliver sorteret næsten til Fuldkommenhed. Naar vi mødes med Hollænderne paa Verdensmarkedet, kniber det derfor slemst for os at levere ligesaa fin en Vare som dem. Før vi fik oprettet vore Andelslagterier, Andelsmejerier etc. kunde vi heller ikke klare os paa Verdensmarkedet. Men siden har vi næsten haft en Førerstilling, hvad Kvaliteten angaar. Det bliver derfor næppe rigtig godt, saa længe Sorteringen foregaar mer eller mindre godt paa de mange forskellige Ejendomme, fordi man ikke har de helt rigtige Sorteringsmaskiner, den fornødne Arbejdskraft, og tit den fulde Forstaaelse af hvor vigtig, det er at levere en absolut første Klasses Vare. Men hvis vi fik oprettet nogle Sorteringscentraler rundt om i Kartoffelegnene i Nærheden af Jernbane eller Havne med tilhørende frostfrie Lagerrum, var vi uden Tvivl Maalet et Par Skridt nærmere. Vi har før vist, at vi gennem Andelsbevægelsen kunde løse Opgaverne, lad os vise at det kan vi endnu.

Man høre ofte sige, at denne Kartoffeleksport kan ikke blive ved, hvad egentlig ogsaa er rigtig, hvis vi ikke snart sætter alle Kræfter ind paa at levere en bedre Vare. — Vil de danske Landbrugsvarer hævde sig paa Verdensmarkedet i Fremtiden, bliver det næppe, hvad Mængden angaar, men ved dens høje Kvalitet; saafremt vi opnaar dette, vil vore Varer altid være efterspurgt.

Peter J. Nielsen.

* * *

PAA CYKELTUR I NORGE

Efter et Par travle Dage med at samle og pakke de nødvendige Grejer til en Langtur, hvor vi saa vidt muligt skulde være selvforsynende, startede vi Onsdag den 16. Kl. halvfire om Morgenen mod Norge, desværre uden Riis, der havde haft alt Maset med Tilrettelæggelsen, og som skulde have været vor Leder og — vigtigere endnu — vor Kok. Det blev saa Frits, der maatte overtage Ledelsen. At han holdt det ud! Ved Gryderne var vi som en Flok sultne Ravne.

Naa, vi startede altsaa. Det gik foreløbigt strygende. Vejret var fint. Her-ning sov endnu, da vi kørte der igennem. I Viborg gjorde vi Holdt for at se Domkirken. Men efter at vi ved Gedsted havde holdt Middagshvil i tre Timer, begyndte Genvordighederne. Lapperne paa vore gamle, velfortjente Slinger var ligesom helt kaade og slet ikke til at holde paa Plads, selv ikke med den sejge jyske. En enkelt af Slingerne følte endog Trang til at se Dagens Lys, men en saadan Udvidelsestrang endte jo til stort Besvær for os med et Brag. Efter saadanne og andre smaa Uheld naaede vi noget forsinket første Dags Maal, Hel-

mers Forældre i Bejstrup i Nærheden af Fjerritslev. Trods vor sene Ankomst fik vi en hjertelig Modtagelse, og vi var enige om, at trods alt havde den første Dags Trip op gennem Jylland været en dejlig Tur.

Næste Dag var vi ikke saa tidligt paa Færde. Der var endnu nogle faa Skader at udbedre. Men omsider fik vi — lidt stivbenede — Sving i Pedalerne igen og satte Kursen via Løkken og Sindal mod Frederikshavn. Viggo Rømer havde sørget for, at vi kunde spise til Middag i hans Hjem. Og efter et nødvendigt Ophold her kørte vi — hver Mand belastet med tre Bøffer og en stor Skude Rødgrød ekstra — det sidste Stykke til Frederikshavn, hvor vi besørgede de sidste nødvendige Indkøb til Norgesfærden. Toldeftersynet var meget lemfældigt, og snart gik vor Tur med Rutebaaden »Frederikshavn« op gennem Kattegat og Skagerak.

Da vi om Morgenen efter en Nat paa Dækket tørnede ud af Poserne, var vi inde i Oslo Fjord. Det var for alles Vedkommende første Gang, vi var i Norge, saa vi nød Udsigten til det uvante, men skønne Landskab, der viste sig for os, de skovklædte Fjelde. —

Vort første Indtryk af den norske Hovedstad var ikke godt. Vi syntes, at det var en snavset By, og det Indtryk holdt sig. Men Nordmændene var ovenud flinke og hjælpsomme. Da vi spurgte om Vej til et Turistbureau, var der straks en tre-fire Stykker, der alle var lige ivrige efter at vise os den korteste. Vi forstod ikke særlig meget af, hvad de sagde og fulgte saa vor egen Vej, overladende til dem selv at finde ud af, hvem der havde haft Ret.

Ved Turistbureauets Mellemkomst kom vi med en Bus rundt i Byens Hovedgader og ud i Omegnen. Oppe fra Kongssæteren maatte vi indrømme, at Byen tog sig godt ud. Paa Vejen hertil fik vi en lille Forsmag paa, hvad det vil sige at færdes paa norske Veje. Det gik i første Gear hele Vejen, enten det saa gik op eller ned. Ejendommeligt var Norges store Frilandsmuseum paa Bygdøen. Her saa vi gamle norske Bondegaarde, Stavkirke, gamle Vikingskibe, F. Nansens Polarskib »Fram« m. m.

Det var blevet hen paa Eftermiddagen, og vi var klare over, at vi maatte se at komme videre i en Fart, hvis vi vilde naa at finde en Lejrplads til Natten. Først efter et Par Timers Kørsel fandt vi en lille, god Plads ved en Sidevej ud til en mindre Fjord, hvor vi fik Lov at slaa vore Telte op. Her begyndte Frits for første Gang at demonstrere sin Kogekunst, mens vi skrællede Kartofler, som Erik havde faaet tryllet frem. Under vor Tur i Norge blev vores alle sammens Hansen os aldeles uundværlig. Det viste sig at være utrolig, hvad det Menneske kunde skaffe til Veje paa de særeste Tider af Døgnet. Rigtig et Forsyningsministeremne. Naa, Fritses Kogekunst viste sig at være af høj Kvalitet, vi lejrede os i Græsset om Biksemaden (som vi dog havde haft med i Daase hjemmefra) og glemte helt vore gamle luksuriøse Vaner med Dug og »Bord dæk dig« og alt det; vi oplevede kort sagt Lejrlivets Charme.

Næste Morgen hang Humøret lige saa lavt, som de Skyer, der snart efter gik

over i Regn. Men heldigvis viste det sig kun at være en lille Byge. Solen skinnede, og Humøret steg til Toppunktet. Det blev en hed Dag, og Terrænet var anstrengende, saa alle undværlige Klædningsstykker maatte i Cykeltaskerne. Vi skulde naa Kongsberg. Ved Middagstid passerede vi Drammen, hvor vi maatte have Haandbremsen paa. Navene var næsten rødglødende af al den megen Bremsen ned ad Bakke mod Drammen. I Kongsberg fik vi Lejrplads ved Elven. Lige noget, der passede os, og vi blev enige om at ligge en Dag over her, Søndag. Om Mandagen skulde vi naa Rjukan og besluttede os til efter Raad af nogle Danskere, vi mødte, at sejle et Stykke af Vejen, fra Tinmosset over Tinn sø til Mæl. Vejen til Tinnmosset var slem, og vi var blevet slemme til at lade staa til, naar det gik nedad. Et Par blev da ogsaa Græsryttere, heldigvis uden at komme i »Grøften«, der paa dette Sted var over 100 m dyb. Vi søgte Trøst i de mange Hindbær, der voksede langs Vejen op ad Skrænterne. Turen over Søen blev uforglemmelig. Vi saa her de mest forrevne Klippepartier, som vi overhovedet saa paa Turen. Og saa fik vi endda at vide, at kun Halvdelen af dem ragede op over Vandet. Søen var paa sine Steder 400 Favne dyb.

Fra Søen kunde vi det meste af Tiden se Maalet for næste Dags Anstregelser: Gaustatoppen. Vor Lejrplads ved Rjukan var — i Bunden af den snævre Dal — som en Heksegryde. Det var derfor en Befrielse at starte mod Gausta med Bevidstheden om at komme op, hvor Vindene blæste. Selve Toppen kunde bringe en paa de Tanker, at her havde Dovregubben eller andre Jætter moret sig med at slaa Skærver, Kæmpeskærver ganske vist. Der var en storslaaet Udsigt. Paa Vejen ned fra Toppen blev vi ikke særlig betryggede, da Chaufføren i Bussen, bedst som vi i rasende Fart befandt os i en Kurve paa Vejen, betroede os, at han ikke havde sovet i 48 Timer. Vi maatte trøste os med, at Bilen forhaabentlig kendte Vejen selv.

Desværre kunde vi ikke komme ind at se nogle af de forskellige Industrier, der har til Huse i Rjukan.

Først hen paa Eftermiddagen startede vi paa en to Dages Tur mod Dalen. Kl. 9 om Aftenen slog vi Lejr ved en Sø oppe paa Højfjeldet. Her havde vi sammen med nogle Nordmænd Lejrbaal, hvor vi sad og sang danske og norske Sange, afbrudt af en lille Nordbagge, der travede om med en Klokke om Halsen og havde en mægtig Lyst til vort Rugbrødslager. Om Natten kunde Helmer ikke sove, før han havde været oppe og stoppet dens Bjælde fuld af Papir.

Om Morgen kunde vi rigtig mærke, at vi var paa Højfjeldet. Det var nederdrægtig koldt. Vi havde 75 km foran os, saa vi havde travlt med at blive færdige og komme af Sted. Det gik nedad meget af Tiden. De sidste 14 km holdt vi Frihjul i 20 Minutter. Vi maatte bruge Bremserne flittigt i Svingene. I Dalen provianterede vi til næste Dag, da vi skulde sejle hele Dagen. Købmanden havde nær faaet et Chock, da vi forlangte 8 Brød. »Ott-tte Brr-rrød!« gentog han forfærdet. Her i Dalen saa vi om Aftenen Gymnastikopvisning af et dansk Pigehold fra Sydsjælland.

Med Nød og næppe naaede vi næste Morgen Skibet, der ogsaa gik uforskammet tidligt, Kl. 6,30. Den første Del af Sejlturen var den smukkeste, skiftende med aabne Søer og snævre Kanaler, der undertiden var saa smalle, at vi kunde plukke Grene fra Træerne paa Bredderne. Tit gik de stejle, ubeboelige Fjelde helt ud til Søen, men var der et lille Stykke aabent Land, laa der altid en ensom Landejendom der, milevidt fra de nærmeste Naboer og uden anden Forbindelse med Omverdenen end Søen. Den største Oplevelse paa denne Tur var de mægtige Slusesystemer, af hvilke det største havde 6 Kamre, hvor Skibet blev sænket 23 m.

Om Aftenen naaede vi Skien. Den sidste Del af Sejlturen var efter vore Oplevelser i storslaaede Fjeldegne ret kedelig, den gik gennem et forholdsvis fladt Landskab, hvilket af os følte som et Tilbageskridt i Udviklingen.

Vi skyndte os ud af Skien for at finde en Lejrplads, inden det blev alt for mørkt. Det viste sig at være svært at finde en saadan. Langt om længe fik vi dog Lov at slaa vore Telte op i en gammel Eneboers Have mod at slaa hans Plæne. Det passede udmærket i vores Kram. Saa fik vi med det samme Underlag til vort Telt. Den gamle var hyggelig og hjælpsom. Vi fik Lov at benytte hans Køkken og hans Baad. Han gik hele Tiden og snakkede med os og fulgte interesseret med i vor Madlavning. Næste Morgen tog vi Afsked med ham. Frits maatte ind og drikke et Afskedsbæger med ham, ægte gammel Konjak! Det bragte os til at tvivle paa, hvorvidt Norge nu ogsaa kunde kaldes et demokratisk Land, naar Førerne i den Grad blev favoriseret. Vi andre var takket være Hansen oppe at se et norsk Landbrug lidt efter i Sømmene.

I Larvik, der var den sidste norske By, vi besøgte, saa vi Norges eneste Bøgeskov. Og her benyttede vi vor sidste Valuta til Køb af forskellige rare Sager. Kl. 22 sejlede vi med »Peder Vessel« tilbage til Danmark. Hjemturen var lidt mere bevæget end Udturen. Adskillige maatte ofre til Havguden. Toldeftersynet ved Hjemkomsten var ikke saa lemfældigt, som da vi rejste ud. Toldvæsenet havde aabenbart ikke samme Syn paa vore Forsøg paa at berige Landet som vi.

I Frederikshavn skiltes vi for at holde 8 Dages Ferie, inden vi igen mødtes paa »Fjordvang« for at fuldføre vort Skoleophold. At der under vort Ophold her blev givet os Lejlighed til en Tur som den, jeg har fortalt om, vil vi altid være taknemmelige for. Det var en uforglemmelig Oplevelse.

Per Sørensen.

* * *

FJORDVANG — PRAGH — RETUR

I 1945 afholdtes i London en Kongres for Ungdom fra hele Verden, ved hvilken Danmark var repræsenteret tillige med de fleste andre demokratiske Lande. Her blev stiftet Forbundet »Verdens demokratiske Ungdom«, hvortil eksiste-

rende Ungdomsorganisationer i hele Verden kunde slutte sig; i Øjeblikket staa de fleste danske tilsluttet, politiske som kulturelle.

Forbundet har til Formaal gennem internationale Stævner o. l. at skabe en mellemfolkelig Fællesskabsfølelse og Forstaaelse mellem Alverdens unge, som bekender sig til de demokratiske Idealer, for derigennem at styrke Demokratiets Stilling. Mit Indtryk af det første Stævne, afholdt i Pragh, er, at det vil blive af stor Betydning, at unge fra hele Verden: sorte, brune, gule, røde og hvide her kommer sammen og viser hverandre deres Lands »Ansigt« gennem Udstillinger, Teater, Films, Sportskampe, Folkedans, Foredrag o. s. v. og i Fordragelighed taler om Problemerne. Paa Hjemvejen fra Pragh kom jeg uvilkaarligt til at tænke paa en lille Sang, skrevet til det gamle Folkeforbund; den slutter saaledes:

Og alle de Stemmer vil mødes
og tone i jublende Kor,
hvor intet med Tvedragt forødes,
men Retten er Magt paa Jord.

Kongressen varede fra den 26. Juli til 10. August. De danske Deltagere var delt i tre Hold. Hold Nr. 2, som vi deltog i, startede Søndag den 27. Juli. Deltagerne samledes i Kolding, hvorfra Turen til Pragh foregik i Buskonvoj. En ret stor Forsinkelse i Starten og Overfyldning af Busserne gav bange Anelser om, at Turen vist ikke var tilrettelagt helt saa godt, som det kunde være Tilfældet. Og disse Anelser blev senere bekræftet. Det maa dog indrømmes, at det er en utaknemlig Opgave at organisere en saadan Tur under de herskende Forhold, hvor Lederne selv paa et ret sent Tidspunkt endnu ikke vidste, hvor megen Valuta, der vilde blive stillet til Raadighed.

Turen ned gennem »det omstridte Land« talte jo sit eget Sprog til os: det danske Landskab, den danske Byggeskik, Navnene og Stederne med de historiske Minder, men med tydeligt Præg af Naziregimets Misregering. Paa Vej til den første demokratiske Ungdomskongres kunde vi ikke andet end nære Forhaabninger om, at den demokratiske Tanke om Nationernes Selvbestemmelsesret ogsaa maatte vinde Sejr hernede i Overensstemmelse med de danske Traditioner.

Danevirke-Grænsen markerede tydeligt Overgangen fra Dansk til Tysk. Snart rullede vi gennem Omraader, hvor Krigen for 2 Aar siden havde raset, men det overraskede os alle, saa faa Spor der i Almindelighed var at se heraf. Slagmarkerne var allerede forvandlet til frodige Kornmarker. Kun Byerne med deres Ruinhobe talte deres tavse og dystre Sprog. Vi Landmænd drog jo vore Sammenligninger mellem dansk og tysk og senere czekisk Landbrug. De faldt ud til vor Fordel. Det sydtyske Landbrug forekom os at være en Blanding af højmoderne Landbrug med Traktorer o. s. v. og dansk Landbrug paa vore Oldeforældres Tid med Studeforspand og primitive Redskaber.

Efter at have passeret Fulda saa vi egentlig først et helt fremmedartet Landskab. Hidtil havde det mindet meget om det danske. Men nu tonede Bjergene frem i Horisonten. Samme Dags Aften skulde vi have passeret den czekiske Grænse, men paa Grund af et Uheld naaede vi den først, efter at den var lukket, hvilket gav os Lejlighed til en haardt tiltrængt Søvn paa en Sportsplads i Nærheden. Vi vaagnede ved Musik fra Højtalervoggen, og saa gik Turen gennem Grænsekontrollen og derpaa gennem det fra Begivenhederne i 1939 saa kendte Sudeterland. Det bar Præg af de store Folkeflytninger, idet det var tydeligt at se, at det var underbefolket.

Lidt over Middag rullede vi ind i »den gyldne Stad«, Pragh. Vi skulde indkvarteres i en Skole, Lacarzcha Skolen, men da der var Kludder i Indkvarteringsforholdene maatte vi tilbringe vor første Nat paa et Studenterkollegium, hvor vi boede meget fornemt og fik vort efterhaanden noget medtagne Ydre bragt lidt i Orden, inden vi »gjorde Pragh«.

Et af vore første Besøg i Pragh gjaldt den store fælles Udstillingshal, hvor hver Nation havde sin Stand, der ved en Udstilling skulde vise Hovedtrækkene af Landets Erhvervsliv. Der var mange fine Udstillinger. Det var paafaldende, saa mange der var præget af Kommunistisk Indflydelse, og der var en Del aabenhjertede Udfald mod de vestlige Demokratier. Iøjnefaldende var det ogsaa, at en stor Del af Østblokkens Lande havde lagt megen Vægt paa at demonstrere den Ødelæggelse, som fra Tyskernes Side var blevet deres Lande til Del. Med særlig Interesse søgte vi efter den danske Udstilling. Den var ikke stor: 3—4 m² Vægflade. Men det mest irriterende var dog den Mangel paa Fantasi, der prægede Udstillingen: et stort Turistbillede af Himmelbjerget med en Del mindre rundt om, men intet, der rammende karakteriserede os som en Landbrugsnation. Man fik stort sagt det Indtryk, at Danmark var et idyllisk Bjergland. Vi gik fra Udstillingen med en temmelig flov Smag i Munden. Om Aftenen traf vi en ung Czecker, der talte lidt norsk. Han havde været paa Tvangsarbejde i Norge. Han fortalte bl. a., at Czeckoslavakiet ikke var saa »rødt«, som det saa ud til.

Næste Dag, Fredag, var vi paa Rundtur i Pragh. Det, der især betog os, var de mange gamle pragtfulde historiske Bygninger, mest den gamle Kongeborg »Rhadschin«. Der har været bygget paa den i flere Hundrede Aar, og det er ikke færdigt endnu. Derfor er det intet Under, at det fremtræder i saa mange Stilarter fra forskellige Tider. Byens Domkirke, Sct. Vituskirken, udgør en Fløj af Slottet. Den er imponerende ved sin Udsmykning, der ikke kan beskrives, men maa ses. Et særligt Indtryk paa os gjorde Johann Huss' Mindesmærke paa Stedet, hvor han blev brændt, Tycho Brahes Grav i Tein Kirken og en svensk Kanonkugle fra 1620, der endnu sad i en Mur som et Minde om Nordboernes Deltagelse i Trediveaarskrigen.

Centrum for Stævnet var Sokolovna Stadion. Der foregik noget hele Dagen igennem, men sjældent det, som vi Danskere fik Underretning om. Sportskon-

kurrencer og Opvisninger var det, der naturligt dominerede. Den Gymnastik, vi saa, havde ikke megen Lighed med den danske. Den var for Karlens Vedkommende meget akrobatikpræget. Der var mongolsk Bueskydning, Polokamp paa Cykel, Brydning, Folkedanse o. m. m.

Hver Nation havde Lejlighed til at fremvise et eller andet nationalt særpræget. For Danskernes Vedkommende blev det en Dilettantopførelse af Holbergs »Henrik og Pernille« paa Engelsk. Den fandt dog ikke Sted, mens vi opholdt os i Pragh. I det hele taget var den Afdeling paa Programmet, der hed »Nationerne underholder« en broget, men fornøjelig Oplevelse.

Det skandinaviske Sammenhold understregedes ved, at Nordmændene paa Kong Haakons 75 Aars Fødselsdag inviterede Danskerne til Fest paa en Restaurant.

En Dag benyttede vi Lejligheden til at overvære en katolsk Gudstjeneste. Det var for os et ejendommeligt Skuespil at overvære, men højtideligt med de mange svingende Røgelseskar og den bestandige Messen.

Den Oplevelse, der længst vil blive bevaret i vor Bevidsthed, var Besøget i den lille Landsby Lidice, der blev udsløttet af Tyskerne som Hævn for Mordet paa Czekoslovaekiets »Quisling«, Heidrich, idet man med en Cykel som eneste Holdepunkt formodede, at Morderen var hjemmehørende i Lidice. Alle Mænd blev dræbt, Kvinderne slæbt i Koncentrationslejr, Børnene forsynet med falske Papirer og sendt til Tyskland. Af godt 100 er endnu kun 15 fundet. Byen blev brændt af og sprængt i Luften, og Brokkerne blev kørt bort, saa der intet af Værdi blev tilbage. Nu er der rejst et stort Mindesmærke. Alle Ofrene er begravet i en stor Fællesbegravelse. Den gamle By lader man blive liggende som en Anklage mod »Herrefolket«, men ved Siden af er Verdens Ungdom nu i Færd med at rejse et nyt Lidice under Mottoet: Lidice skal genrejses.

Jødekonzentrationslejren »Theresienstadt« besøgte vi den sidste Dag, vi opholdt os i Czekoslovakiet. Det var oprindelig en Landsby, hvorfra alle Beboere blev bortkommanderet, og saa blev Jøderne proppet sammen i Landsbyen og i en nærliggende gammel Fæstning, den egentlige Koncentrationslejr. Alt var nu tomt og rent. Men Galgerne, Torturkamrene, Henrettelsespladserne og de mange Grave vidner stadig om en Bestialitet, vi ikke kan fatte.

Om Aftenen tog vi Afsked med Pragh og det gode czeckiske Øl, Pivo. Forplejningen havde været upaaklagelig, selv om den virkede ejendommelig paa os Danskere. Vi fik det Indtryk, at der i czeckiske Køkkener var to Haner. Den ene med Suppe og den anden med Pivo. Den sidste var den bedste. Til vor Undskyldning tjener, at det blev os fortalt, at Vandet i Pragh var sundhedsfarligt at drikke.

Hjemturen forløb for saa vidt programmæssigt, som Bilerne, da de p. Gr. af for faa Hestekræfter ikke kunde overholde Tiden, maatte køre i Døgndrift, saa

det var en Flok klatøjede og trætte Danskere, der Lørdag Morgen den 7. August rullede ind i Kolding. Ved den danske Grænse havde vi vore største Besværligheder. Vi kunde ikke have vore Svedsker og andre rare Sager i Fred for de danske Toldere.

Det er interessant at se sig om i Verden, men det er ogsaa rart at komme hjem igen. Da vi rullede over Grænsen kunde vi ikke lade være med at nynne H. C. Andersens: I Danmark er jeg født. Vi var en stor Oplevelse rigere.

Viggo Rømer og Sigurd Ravnsmed.

* * *

NORSK HYDRO

I Sommer havde jeg Lejlighed til — omend lidt ufrivilligt — at opholde mig i Norge i ca. 3 Uger. Turen var tænkt som Rekreation ovenpaa mit Ophold paa Nervesanatoriet, og som saadan fik jeg da ogsaa det bedst tænkelige Resultat ud af den, men derudover fik jeg meget andet med mig hjem: Sundhed, Kræfter, Udsyn, Livsmod, nye Indtryk m. m.

Et af de Indtryk, der vil blive bevaret længst i min Hukommelse, er Besøget i »Kvælstofbyen« Rjukan. Tusinder af Danske har været her før mig, og man mærker tydeligt, at Befolkningen her har let ved at forstaa os, men man mærker ogsaa, at man ikke her gør saa meget ud af et Besøg af en Dansker, som det er Tilfældet andre Steder i Norge. Ja, det er ikke faa dejlige Minder, jeg har faaet fra de mange Steder, jeg besøgte deroppe, og det gælder baade de mere private Besøg som de mange Besøg paa norske Høj- og Landbrugsskoler. Enkelte af de Forbindelser, jeg fik, vil tydeligvis vare langt ind i Fremtiden til gensidig Gavn og Glæde, og meget tyder paa, at de kan give Anledning til Elevudveksling mellem en norsk Skole og Fjordvang.

En sen Aften kom jeg, efter en Dags Marchtur gennem Ødemarken, til Højfjeldshotellet Tuddal. Det havde været en vidunderlig Tur. Jeg havde knap set et Menneske hele Dagen, og hele Formiddagen gik jeg uden at se en menneskelig Bolig. Et enkelt Sted var nogle Vejarbejdere ved at udbygge en Bro. Det var saa højt oppe, at Skoven var ved at gaa over til Krat og paa begge Sider af Vejen stod de stejle, nøgne Klipper til Vejrs som en Mur. Det var et Natursceneri saa herligt, en Luft saa ren og en Fred saa dyb og stor, at Sindet af sig selv stemtes til Højtid, det kunde umuligt undgaas, at jeg kom til at mindes Bjørnsons og Ibsens Skildringer af den norske Natur. Det tog til Kræfterne at gaa her, men Sindet blev sundt og karskt.

Og Tuddal! Jo, her var skønt, som Hotellet laa der omgivet af Graner og med den skønneste Udsigt over nogle Fjeldsøer. Kan det beskrives? Nej, det maa opleves! — Men skønnest var dog Turen op over Fjeldet den næste Morgen meget

tidlig — i det mindste var det tidligt at gaa Højfjelds, for her var bidende koldt, jeg fik for første og eneste Gang Brug for min strikkede Trøje —. 20 Minutters Gang, og jeg var oppe, hvor ingen menneskelige Boliger findes mere, hvor jeg saa hen, saa jeg kun nøgne, øde Klippetoppe, og lige frem for mig og højt oppe stod Gaustatoppen, mit første Maal. — Sagde jeg højt oppe! Aa ja! Men det blev jeg egentlig først rigtig klar over undervejs op. Den første Time saa det hele saa uskyldigt ud, og jeg forestillede mig, at jeg var oppe paa smaa tre Kvarter, men undskyld, Afstandene snyder en, naar det gaar saa stejlt opad, for Stien — hvis man da kan tale om Sti — er mange Gange længere, som den snor sig frem og tilbage. — Prøv selv Turen ved Lejlighed, men lad være med at tage en 30-Punds Rygsæk paa Ryggen, det er lige effen de 30 Pund for meget til den Tur. Men er man først oppe, ja saa maa man indrømme, det var Strabadserne værd. — Naa, men det var Rjukan, jeg skulde fortælle om — Gaustatoppen faar vente, for den kunde let sluge for meget af Papirpladsen — og dertil naaede jeg ind under Aften. Træt, men ualmindelig godt tilpas, jeg havde en Fornemmelse af, at jeg i flere Henseender havde været »højest oppe«, at Sindet havde faaet et rensende Bad, og da jeg i Vandreherberget havde faaet den kolde Douche paa Kroppen, følte jeg mig ualmindelig vel tilpas.

Rjukan: For 40 Aar siden var Stedet et tyndt befolket Distrikt som Hundreder af andre Egne i Norge, og paa flere Omraader er Stedet med al sin Naturskønhed heller ikke særlig indbydende, for i store Dele af Byen viser Solen sig ikke fra September til midt i Marts, saa smal er Dalen, og saa stejlt stiger Fjeldene paa begge Sider af Dalen. Nu er her en stor By, som stadig er i rivende Udvikling, og hvad er Aarsagen? Det er saamænd en Flamme, Birkelands Flamme, den Flamme, der danner Grundlaget for hele det store Foretagende, vi alle kender af Navn, Norsk Hydro.

Og Flammen, ja, den har næsten Trolddomskraft, og da Birkeland i Begyndelsen af 1900-Tallet gennem sine Eksperimenter fandt ud af, at man ved Hjælp af en elektrisk Flamme mellem to Elektroder kunde frigøre Luftens Kvælstof for senere igen at binde den til andre Stoffer og derved fremstille Kalksalpeter, gjorde han sig næppe Begreb om, hvilken kolossal Betydning det vilde faa for Norges Industri og Verdens Landbrug. I Dag, 40 Aar efter, eksporterer Norge 400.000 Tons Kalksalpeter aarlig, og af denne Produktion har Danmark aftaget de 43 pCt. Gennem Aarene har Norsk Hydro haft en Bruttoindtægt paa 2.600.000.000 Kr. og har ialt tilført Landet 1.2.000.000.000 Kr. i fremmed Valuta, saa det forstaas, at en enkelt lignende Virksomhed i Danmark væsentlig kunde medvirke til at formindske vor Valutapukkel.

Hvorfor er det saa netop blevet Rjukan og Notodden, de tidligere saa tyndt befolkede Egne, der er blevet Hjemsted for denne enorme Industri? Det skyldes, at der til denne Industri kræves en mægtig Produktion af Elektricitet, og dertil er der Brug for Vand i store Mængder, og Vandet maa for at kunne udnyttes

have en stor Faldhøjde. — Oppe paa Hardangervidda, hvor det østlige og vestlige Norge mødes, findes det store Møsvann, der er omkring 40 km langt, og ved en storstilet Inddæmning er Søen gjort større og dybere. Ved Dæmninger og Udbygninger er Vandfaldene bragt under Kontrol, og Vandet bliver ledet gennem Turbinerør, hvorved det flere Gange tvinges til at afgive sin Kraft. Turbinerørene er mange Steder ledet gennem Fjeldet, og ved Frøistul Kraftstation afgiver Vandet 35.000 Hkr., hvorefter det igen faar Lov at tumle sig frit, indtil det ved det tidligere Rjukanfos atter indfanges og ledes gennem 11 Turbinerør med et Fald paa 300 Meter ned til Vemork Kraftstation, hvor saa 200.000 Hkr. afgives. Gennem store Vandrør ledes Vandet derefter 5 km gennem Fjeldet med et Fald paa 275 Meter ned til Saaheim Kraftstation, hvor der igen tages 160.000 Hkr., og nu gives Vandet fri, og det faar Lov at løbe gennem Maanaelven og Vestfjorddalen ud i Tinsøen og derfra ud i Havet. — Disse uhyre Mængder elektrisk Kraft bruger Norsk Hydro til at fremstille en lang Række meget nyttige Stoffer; jeg nævner i Flæng: Norgessalpeter, Kalksalpeter, Fuldgødsel, Klor, Letmetal, Hjør-tetaksalt, tungt Vand og meget andet. — For Fuldstændighedens Skyld skal det dog nævnes, at man nu bruger en anden Metode end Birkelands Flamme til Fremstilling af Salpeter, en Metode, der er billigere, idet man nu ved Elektrolyse af Vand fremstiller Vandstof. Vandstoffet fremstilles paa Vemork Kraftstation og føres gennem Rør til Rjukan.

I Rjukan fremstilles ved Tryk og Afkøling flydende Luft, hvis Temperatur er \div 190 Gr. C. — Ved Destillation udvindes Kvælstof i Gasform af den flydende Luft, og i mægtige Kompressorer blandes nu tre Dele Vandstof og 1 Del Kvælstof. I Kompressorerne er der et Tryk paa 250 Atmosfærer eller det samme som Trykket af en Vandsøjle, der er 2 km og 500 m høj. Under dette Tryk ledes de to Stoffer ind i en Syntheseovn, hvor der dannes Ammoniak. Denne forarbejdes videre til Salpetersyre, og af Salpetersyre og Kalksten bliver der derefter paa en eller anden mystisk Maade Kalksalpeter. Og saa fortsætter Trylleriet forøvrigt med, at Bønder over hele Verden ved Hjælp af Salpeteren fremtryller en rig Høst af Jorden.

Saadan kunde der videre fortælles en hel Historie om Fremstillingen af hver af de mange andre Produkter, man laver, fortælles om tungt Vand, Klor, Aluminium o. s. v., men denne Artikel skulde ikke uddybe i Detailler, kun i smaa Blink fortælle lidt om denne store Industri.

Naar man ser de gigantiske Anlæg, tænker man uvilkaarligt, at denne Bedrift da umuligt kan blive større. Alene i Telemarken har 5000 Mennesker deres Virke ved Norsk Hydro, og hvor mange har saa ikke Verden over mere eller mindre Tilknytning til Virksomheden. Men Norsk Hydro er ikke til at standse. For Tiden er man sammen med Staten i Færd med ved Dale Station, der ligger lidt fra Rjukan i samme Dal, at sprænge 72.000 Kubikmeter Fjeld ud for inde i Fjeldet at bygge en Kraftstation, der om et Aar eller halvandet vil komme til

at udspy 1000 Millioner af Kilowatt ud over Landet, og af disse Elektricitetsmængder skal N. H. bruge Trediedelen til Udvidelse af Kvælstofproduktionen. Dertil kommer, at man flere Steder er ved at udvide Kapaciteten saaledes, at man regner med at kunne forøge Salpeterproduktionen med 20.000 Tons Kvælstofgødning pr. Aar, og dette vil igen sige, at man ved denne Udvidelse skaber Mulighed for Dyrkning af yderligere 5 Millioner Tdr. Korn, dersom Gødningen anvendes rigtigt. Og tænker vi os dette Korn solgt til Frihandelskornets Pris i Øjeblikket, vil det igen sige, at der skabes Værdier for 300 Millioner Kr. aarlig.

Det er imponerende, hvad der her er skabt, og selvfølgelig er her løftet i Flok, ligesom mange Enkeltmænd har gjort en stor Indsats gennem Virksomhedens godt 40 aarige Levetid, men i Grunden er det to Mænd, der staar som de egentlige Skabere: Birkeland, der fandt »Trolddomsflammen«, og Sam. Eyde, en Industriorganisator af Format, en Mand der var i Besiddelse af de store Syner, det rette Vovemod og som var i Stand til at skabe det økonomiske Grundlag.

Norsk Natur virker paa en i al sin storladne Vælde, men at den ogsaa kan give Landet staalsatte Indbyggere med Storsyn, Karakter og Vovemod, ja derom vidner Norsk Hydro.

H. B.

* * *

AARET DER GIK

Vi skriver i Dag den 7. November 1947, og vi er nu i fuld Sving med vort andet Elevhold. Det blev paa 16 Mand. Vi havde regnet med 18, men et Par Stykker meldte fra umiddelbart før November. Det har været en betydelig lettere Start i Aar end i Fjor. Nu har vi da med Glæde kunnet vise Eleverne vore Lokalteter, ligesom vi i enhver Henseende staar bedre rustet til at holde Skole for unge.

Aaret, der er gaet, har for os været et Aar, som vi altid vil mindes som noget for sig. Besværighederne og Vanskelighederne har været mange, men vi er formodentlig nu igennem de værste, og som Tiden gaar, glemmer man jo heldigvis det vanskelige og husker, hvad godt der er hændt. Det er ufatteligt, at vi for kun et Aar siden modtog vore første 7 Elever i et frygteligt Rod. Vi har næsten glemt det, ligesom vi har glemt, hvad der i det Aar har været af brukne Ben, daarlige Blindtarme, betændte Fingre o. s. v., selv om det ikke er helt lidet, vi der har prøvet, men en Ting har vi ikke glemt, og det er den store Oplevelse, det — trods alt Besværet — har været at arbejde med vore 7 trofaste Elever. De syv vil gennem skiftende Tider og mellem vore forhaabentlig efterhaanden mange Elevhold — altid blive særlig husket, og det baade fordi de var, som de var, men ogsaa fordi de kunde blive mere hjemme hos os i Hjemmet, end et noget

større Hold kan det. — Jeg personlig skal aldrig glemme dem den Maade, de modtog mig paa efter mit lange, ufrivillige Fravær. — Det var ikke meget, jeg fik med dem i Skolestuen ud over Forberedelse til Kontroleksamen, men Samværet med dem der som i Stuerne gav mig en Ro og Fred, jeg ikke længe har kendt, glade og ligevægtige, som de var.

Prøver vi i Dag at gøre Status, maa Resultatet vel nærmest blive det, at kan det lykkes os at faa Økonomien stabiliseret, saa den kan bære ind i Fremtiden, ja, saa er vi meget optimistisk indstillede over for Fjordvangs Fremtid. — Som alle andre Steder har det for Gaardens Vedkommende været et vanskeligt Aar. Som nævnt i vor Julehilsen sidste Aar var vi meget tilbage med Arbejdet, og bedre skulde det jo ikke blive med den lange Vinter, og Resultatet blev da ogsaa, at vi ikke alene var for sent paa det med det meste af Arbejdet i Foraaret, men vi maatte foretage en Del Pløjning, som burde have været udført i Efteraaret, og al Staldgødningen maatte udkøres paa et meget sent Tidspunkt. Det saa da ogsaa en lang Tid i Forsommeren ret sløjt ud med Roemarkerne, men Regnen, der kom i Ugen efter Grundlovsdag, kom tidligt nok til at redde Situationen nogenlunde, og nu i Efteraaret staar der en bedre Roeavl paa Fjordvang, end jeg har set den nogen Steder, omend der dog er en Del Spring grundet paa en for daarlig Spiring og ret stærke Angreb af Bedefluelarver. I denne Forbindelse maa jeg nævne, at da det saa mest mærkt ud for os med Roerne og kort efter at jeg var »sendt« hjemmefra kom ca. 45 Medlemmer af Ungdoms- og Gymnastikforeningerne her en Aftenstund at hakke Roer nogle Timer. Det gav et godt Spring fremad, og det var en Hilsen og et Haandslag til mig, jeg sent skal glemme de to Foreninger.

Kornhøsten var jævn god, men Høhøsten slog paa det nærmeste fejl, idet vi i Stedet for ca. 50 Læs Hø kun fik 5. — Græsningen har været nogenlunde i det mindste set paa Baggrund af Græsningen Landet over. Det har medført, at Afkomsprøvekvierne i Efteraaret blev sendt hjem med en Tilvækst paa ca. 50 kg, medens Gennemsnittet for samtlige Afkomsprøvestationer laa paa 25 kg Tilvækst. Iøvrigt har Resultatet af de to Hold Kvier i Afkomsprøveforsøget været for Kvierne:

Efter Vedersø Matador II (S.J.M.)	3866 kg Mælk,	4,43 pCt. Fedt,	192 kg Smør
Efter Monark (Korthorn)	3264 kg Mælk,	4,15 pCt. Fedt,	148 kg Smør

Den bedste jyske Kvie har givet 5547 — 4,07 — 253 og den daarligste 2224 — 4,46 — 112. For Korthornskvierne er de samme Tal henholdsvis 3720 — 4,29 — 179 og 2099 — 4,26 — 100. En Korthornskvie vejede ved Modtagelsen 334 kg og ved Hjemsendelsen 530 kg og havde altsaa haft en Tilvækst paa 196 kg. Det har været en lidt dyr Kvie at have staaende i Stalden. Sætter vi Grovfoderet til 20 Øre pr. F. E., Kraftfoderet til 50 Øre pr. F. E. og Mælken til 27,2 Øre pr. kg (Afregningsprisen fra Velling Mejeri) har Kvien givet 58,20 Kr. til Dækning af øvrige Udgifter, medens den bedste jyske Kvie efter samme Beregning har

givet 329,40 Kr. til andre Udgifter end Foderet. — I Aar har vi to Hold Kvier af R.D.M. efter Tyrene Brejning Pax og Melvang Kørbitz.

I Skolestuen har vi arbejdet efter bedste Evne. Vi var saa lykkelige at have et Elevhold, der stillede store Krav til os, og det er vel det bedste en Lærer kan være udsat for, og det var da ogsaa tydeligt for os, at Eleverne gennemgik en god Udvikling i Aarets Løb, det var en Fornøjelse at se den Sikkerhed og Færdighed, de efterhaanden fik over for Problemerne. Os personlig har det givet nye Erfaringer, og forhaabentlig lykkes det os hurtigt at finde ind til den bedst mulige Form og Kombinationsevne mellem de forskellige Led paa en Skole som denne.

I Aarets Løb har vi holdt en Del Møder og Fester og lad mig omtale de vigtigste af dem. Vi havde sidste Vinter Aftenskole her, og vi havde den Glæde at faa god Tilslutning, idet der var ca. 35 Deltagere, hvoraf 14 var Piger. Skolen var tilrettelagt i Forbindelse med Gymnastikken, saaledes at de unge kunde nøjes med at bruge to Aftener ugentlig til begge Dele. Pigerne havde først to Timers Haandarbejdsundervisning hos min Kone, medens Karlene fik Gymnastikken og en landbrugsfaglig Time overstaaet. Efter en Kaffepause samledes begge Hold til en Fællestime i Dansk og Litteratur hos Lærer Fensvig eller Riis-Vestergaard. Stort set kan vi vist sige, at det gik udmærket Vinteren igennem. Vi gentager dog ikke »Eksperimentet« i Aar, idet vi regner med, det er godt med en Pause paa et Aar eller to mellem en saadan Aftenskoleundervisning, indtil der i nogen Grad er sket en Fornyelse af et Sogns Ungdom. I Vinter har de samme Mennesker, som satte Aftenskolen i Gang, paabegyndt Aftenhøjskole, som ogsaa holdes her, og det tegner godt. I Forbindelse med Aftenskolen havde vi før Jul en lille Fest, hvor Aftenskolens og vore egne Elever var samlede. Vi begyndte ved Kaffebordene, og her gjorde vi Forsøg paa at skabe lidt »ind under Jul« Stemning med Taler og Sang. Bagefter dansede vi Folkedans et Par Timer i Salen.

Den 10. Februar, Afstemningsdagen, holdt vi vort første egentlige Møde, og vi havde den Glæde, at Beboerne i Velling fra første Gang sluttede godt op om os. Der var kommet ca. 100 Mennesker, da jeg Kl. 8 bød velkommen til Forsamlingen og til Jens Søe, Ølstrup, der havde lovet at fortælle os om Forholdene og Stemningen i Sønderjylland paa Afstemningsdagen 1920. Efter Jens Søe's Tale blev Kaffen drukket, hvorefter Ingrid og Børge Riis-Vestergaard læste »Moderen« af Helge Rode. — Vi vil gerne, om der her i Velling kan blive Tradition for at holde en saadan Afstemningsfest. Enhver, der har opholdt sig i Sønderjylland, ved, hvor meget denne Dag betyder for Sønderjyderne — dermed jo ogsaa for os — og kan det lykkes i nogen Maade at skabe den Stemning her, kan det forhaabentlig medvirke til at skabe Interesse omkring sønderjyske Spørgsmaal i det hele taget.

I Februar havde vi ogsaa indbudt til et landbrugsfagligt Møde, hvor jeg gennem to Foredrag gav Orientering om Afkomsprøvernes Formaal og Virke, ligesom jeg ogsaa her omtalte de Resultater, der var naaet i denne nye Kvægavlsforanstaltnings første Aar. Dette Møde resulterede bl. a. i, at vi nogle Dage senere sammen med en Del Mænd fra Velling havde en Udflugt pr. Rutebil til Afkomsprøvestationen paa Lægaard Landbrugsskole.

I det hele taget var Februar en meget optaget Maaned, for her havde vi ogsaa to Maskinkursus med godt 40 Deltagere paa hver. Disse Kursus blev vellykkede, men det var tydeligt, at baade Deltagerne og vi selv var bedst tilfredse med det første Kursus, og hvad er saa Grunden til det? Jo, der er for mig ingen Tvivl om, at naar det første Kursus saa afgjort var det bedste, saa skyldes det, at paa det Kursus boede praktisk talt alle Deltagerne her paa Skolen, og dette gav baade mere Ro og Tid til at fordybe sig i Spørgsmaalene, men det gav os ogsaa mere Lejlighed til at blive rystede sammen med Deltagerne og Kursuslederen, Assistent Bildsøe Hansen fra Statens Redskabsprøver. Deltagerne paa det andet Kursus var selvfølgelig lige saa interesserede, men det, at de ikke boede her, gav ligesom det hele et mere tilfældigt og overfladisk Skær. — Her paa dette Sted føler jeg Trang til at sige Tak til enhver, der medvirkede til det gode Forløb af disse Kursus, og det gælder saavel til dem, der stillede Traktor og Maskiner til Raadighed, som dem, der paa anden Maade ydede deres Bidrag.

I Marts havde vi regnet med at kombinere Afslutningsfesten for Aftenskolen og Skolens Kusinefest med hinanden, men da vi saa fik Opfordring fra Ungdoms- og Gymnastikforeningerne om at holde Afslutning paa Vinterens Arbejde sammen med dem, tog vi med Glæde mod deres Tilbud, og Torsdag den 27. Marts fik vi en meget vellykket Fest i Forsamlingshuset, hvor hver Part gav sit Bidrag til Underholdningen. Vor Andel i Festen var Fremførsel af Karin Boyes lille Enakter: Hun, som bærer Templet. — Og saa sled vi iøvrigt vor Part af Forsamlingshusets Gulv.

Først i April havde vi inviteret Bestyrelsen til at være sammen med Eleverne og os en Aften, og sidst i April løb endelig den med Forventning imødesete Kusinefest af Stablen. Vi havde set hen til Festen som noget af en Kulmination paa Vinterens Samvær, og jeg overdriber ikke, naar jeg siger, det blev en ualmindelig vellykket Fest til gensidig Glæde for Gæsterne og os. — Det er vidunderligt at være med, naar Ungdom samles i sund og naturlig Udfoldelse af Livsglæde, og det kan vi med Sandhed sige, at den Fornemmelse fik vi den Aften.

— — —
Sommerhalvaaret maa jeg gaa noget lettere hen over, da jeg var fraværende i tre Maaneder, men om en Del af dens Begivenheder er der særlige Referater i Aarsskriftet; det gælder saaledes Forældredagen, Elevernes Norgestur samt Indvielsen, og jeg kan her nøjes med at omtale 5. Maj. Sidst i April blev vi opfordret til at holde Mindefest den Dag, og det stemte godt med vore Ønsker,

idet vi selv en Tid havde syslet med Planer om en saadan Fest. Som vore tidligere Fester blev ogsaa denne vellykket. Der kom 125 Mennesker, og jeg begyndte Festen med Velkomst og med et Forsøg paa i en Tale at ridse Linierne op fra April 1940 og til Dato. Riis holdt Foredrag om Frihedsideer, og Anna læste Axel Jul: Kongeventyret samt Ingeborg Møller: Eventyret om Vandenes Vogter. Begge Eventyr havde meget at sige os ved slig en Lejlighed.

I Oktober blev vi næsten slugt af Forberedelse til Kontrolksamen. Paa Grund af mit Fravær var vi lovlige sent paa det, og der maatte hænges godt i for at blive færdige til den 17. Oktober. — Vi naaede det, og naaede det saa godt, at Resultaterne ved Eksamen blev gode, og alle bestod. — Og saa aandede og levede vi i nogle Dage for Indvielsesfesten. Der var Travlhed overalt, men ogsaa her naaede vi at blive færdige, og vi er taknemmelige for, at det lykkedes os at faa Festen, mens vi endnu havde vort første Hold Elever.

Fredag Aften den 24. Oktober holdt vi Afskedsfest for Eleverne, og den 25. Oktober var det Slut paa vort første Skoleaar. Meget kunde maaske været gjort bedre, men mere lykkedes for os, og derfor siger vi alle gode Hjælpere Tak.

H. B.

* * *

FORÆLDREMØDE 1947

Enhver Højskole har sit aarlige Elevmøde og Forældremøde, og begge Dele er Højdepunkter, som man ser hen til med Forventning og Glæde. For Skolens faste Stab er Elevmødet uden Tvivl den største Fest; dette at mødes med de »gamle«, opfriske Minder, mærke hvor meget godt der knytter en sammen med dem, giver Lyst og Mod til at arbejde videre i de gamle Baner, og dette Samvær hjælper til at bevare Følingen med Livet uden for Skolen, giver Impulser til det nye, som stadig maa tages ind i Arbejdet. Men for Eleverne er Forældremødet nok den bedste Dag. Det kommer først, naar de har faaet Tid at vokse sammen med Stedet og Arbejdet og føler sig hjemme; først da føler baade de og vi Trang til for en Dag at have Forældrene med og give dem et Indtryk af, hvad der sker til daglig.

Elevmøderne hører jo til det, som vi endnu kun har at glæde os til, og det var lige ved at trække op til, at vi maatte opgive Forældremødet, som vi var ved at planlægge netop paa det Tidspunkt, da vi blev klar over, at vi blev nødt til at undvære vor Far en Tid. Men det var egentlig kun, til vi fik tænkt os om, for vi var jo alle enige om, at det skulde mærkes saa lidt som muligt, at vi var »ene hjemme«. Der var lovlige megen Spænding i Luften til, at Forhaandsglæden kunde faa Plads, men des mere kunde vi bagefter glæde os over, at vi gennemførte Planen, og ved fælles Hjælp fik en god Dag ud af det og fik en første Prøve paa, hvad der kan komme ud af at løfte i Flok.

Det var endnu saa tidligt paa Sommeren, at det kunde regne. Føret var daarligt, men Solen skinnede dog for os de første Timer. Helt fra Sjælland, fra Vendsyssel og fra Søgaard ved Grænsen kom vore Gæster, flest dog fra de mere hjemlige Egne. Vi samlede Kl. 12, og vi var saa mange, at vi lige netop kunde faa Plads i Spisestuen.

Efter Middag, Middagsstund — som blev benyttet til frit Samvær i Stuerne eller af enkelte forudseende til en Marktur — og Eftermiddagskaffe holdt Riis Foredrag, og Erik Toft fortalte om Fjordvang og dens Tilblivelse. Derefter skulde der efter Planen været Fællestur rundt i Mark og Stald, men det øsregnede, saa vi maatte nøjes med at se paa det indendørs, til det blev Spisetid.

Om Aftenen opførte Eleverne en Scene af »Den politiske Kandestøber«. Jeg læste lidt, vi sang en Del, vort lille Amatørorkester underholdt os, og da vi derefter endnu engang samlede i Spisestuen, sluttede vi med at synge »Vi er Fæstere her for en Tid —«, og det sidste Vers, hvor der staar, at vort Liv skal forme sig rigt, naar vi pløje, selv hvor Høsten er skjult for vort Øje, passer godt paa et Arbejde som vort.

Det var lidt dristigt, vistnok ogsaa lidt ubeskedent at sammenkalde til Forældremøde, selv om Hovedmanden i vort nye Foretagende ikke kunde være hjemme og ikke kunde varetage sine Værtspligter, men vi takker vore Gæster hjerteligt, fordi de alligevel kom og gav dette mærkelige Aar en Festdag, vi kan mindes med Glæde.

A. B.

* * *

FRA INDVIELSESFESTEN

En Aabningshøjtidelighed plejer jo i Almindelighed at være et Startsignal. Men ogsaa derved indtager »Fjordvang« en Særstilling, at denne Begivenhed ikke kom til at forme sig som en højtidelig Proklamation af, at der nu skal paa-begyndes et Arbejde, om hvilket der i Øjeblikket ikke er stort andet at udtale end gode og varme Ønsker. For de Venner af Skolen, der var med til at gøre Dagen til en Festdag for os, havde Dagen maaske ikke den særlige Karakter, som den maatte faa for os, der nu i et Aar har haft vor Gerning her: at det blev en Konfirmation snarere end en Daabshandling. Eller rettere: at det Barn, der for et Aar siden var saa svagt og at se til saa lidet levedygtigt, at der i Hast maatte foretages en Nøddaab, nu i hvert Fald var kommet saa langt, at det kunde fremstilles for Præst og Menighed. Jeg hørte engang en Præst sige til et Par Forældre, der var kommet i Tvivl om »Gyldigheden« af en Daab, der, da Minutterne var kostbare, var foretaget af Faderen selv: »Der, hvor der døbes i Angst og Bæven, der døbes der i Jesu Navn«. Jeg er klar over, at Sammen-

ligningen lyder blasfemisk, og jeg anvender heller ikke det anførte som et Udgangspunkt for Sammenligning, men som et Forsøg paa i et Billede at udtrykke vort Forhold til det Barn, der et Aar i Forvejen med et svagt Gisp som eneste Tegn paa Liv kom til Verden her paa »Fjordvang«. Jeg kan jo ikke lade være med, nu da jeg i de første Novemberdage af 1947 sidder og skal give en Skildring af den med saa stor Længsel imødesete Dag, at tænke tilbage paa Situationen for et Aar siden. I Dag for nøjagtigt et Aar siden ventede vi vor første lille Flok, der i sidste Øjeblik før den 3. November havde faaet Besked om at vente endnu 8 Dage med at komme. Og jeg kan ikke finde bedre Ord at udtrykke vor Sindstilstand med end: Angst og Bæven, Tvivl og Haab og Bøn for den spæde. Og som det altid gaar, naar det lykkes at holde Liv i det svage, saadan ogsaa her: Vi føler os knyttet stærkere til det Barn, der nu er en Aarsunge, end til de fleste andre, hvor kære de end maatte være os.

— — —

Vi havde jo før gjort Tilløb til Indvielsesfest, men først i den kolde Oktober Maaned lykkedes det os endelig at faa gjort Drøm til Daad. De værste Kvaler voldte os Lokalespørgsmaalet. Ganske vist: vi havde jo altid den Udvej at ty til Forsamlingshuset, men var dog enige om, at det skulde være den sidste. I Aarets Løb var vi blevet klar over, at Skolen havde mange Venner, og at vi nok kunde vente flere, end vor egen Sal kunde rumme, hvilket ogsaa viste sig at holde Stik. I et lyst Øjeblik — eller var det i et Fortvivlelsens — kom vi da paa den Tanke at forsøge paa for en Dag at omdanne Maskinhuset til Festsal. Det lykkedes over al Maade; det maa man i hvert Fald indrømme, naar man ved lidt om, hvilken utaknemmelig Opgave det var at løse.

Inden selve den officielle Højtidelighed tog sin Begyndelse, samledes Bestyrelsen og en lille indbudt Kreds af Folk, som staar os og Skolen særlig nær, i Salen i Stuehuset. Der blev budt velkommen og udtrykt gode Ønsker for Dagen og Fremtiden. Men ellers var denne Sammenkomst præget af stille Glæde over, at vi nu var kommet saa langt. Det var en Forsamling af Folk, der lige saa godt som vi selv var fuldt vidende om de Vanskeligheder, der i Aarets Løb flere Gange havde truet med at slaa Bom for vort Arbejde. De store og højtidelige Ord vilde ikke rigtigt have passet her. Men alene det at være sammen i Dagens Anledning var os nok.

Kl. 1,30 indledede Pastor Skovsborg med Gudstjeneste i Kirken, og det var os en Glæde at se, at saa mange var mødt for at begynde Dagen med os her. Skovsborg prædikede ud fra Haggais Ord til Jøderne, da de efter deres Tilbagevenden fra Landfrygtigheden mistrøstige begyndte Genopbygningen af Landet: Arbejd kun og vær frimodige; se, jeg er med jer, og overførte Ordene paa det Byggearbejde, der med Guds Hjælp kan komme i Gang i Hjem, Kirke og Skole. Især tror jeg, at Ordene om Frimodighed i dette Arbejde havde Bud til os fra »Fjordvang«, der nu og da nok har kunnet forfalde til en Smule Mistrøstighed.

Naar vi tænkte paa det svundne Aar og paa det nye, der laa foran os, maatte vi sige til os selv, at en bedre Begyndelse kunde Dagen ikke have faaet.

Da vi efter Gudstjenesten samledes i Maskinhuset, der var fyldt til sidste Plads, bød Bruun alle velkommen, og efter Sangen: Endnu engang forynger — holdt Bruun den Tale, der er gengivet andet Steds i dette Skrift.

Formanden Mads Madsen udtalte, at Dagen for ham stod i Eventyrets Glans. Hvor og hvordan Eventyret vil ende, ved vi endnu ikke. Det begyndte med en Idé, og nu er Rammerne i Orden. Hvad de saa kommer til at danne Rammen om, kan kun Fremtiden svare paa. Mads Madsen omtalte den vanskelige Begyndelse og takkede alle, der havde bidraget til, at Vanskelighederne var blevet overvundet. Tak for Bidragene, der er ydet, og som var den første Betingelse for at faa Skolen rejst. Jeg kan forsikre jer for, at de er brugt, hver en Øre.

Efter Salmen: Han, som har hjulpet hidindtil — holdt Forstander Arnfred fra Askov Festtalen. Vi var glade for, at det var lykkedes os at faa Arnfred herop, og den Velkomst der her lød til »Fjordvang« fra »den gamle Højskole« lyttede vi til med særlig Glæde og Tak.

Arnfred udtalte bl. a.:

Det var aldrig Højskolens Tanke at fjerne de unge fra deres Milieu, men Meningen, at de skulde vende tilbage dertil, styrkede til Dagens Gerning. En saa inderlig Forbindelse mellem Højskole og Hverdag som paa »Fjordvang« findes ikke paa ret mange andre Skoler. Her kan de unge faa Lov at vokse i den Atmosfære, der for os staar som den sundeste for den opvoksende Slægt.

Det kan være ængstende for »den rene Højskole« at se saa mange nye erhvervsbetonede og klassebetonede Højskoler vokse frem. Det afgørende er dog ikke, om den ene eller anden bliver den mest søgte og sejrende, men at Højskolen følger den gamle Linie: at lære sin Gud og sig selv at kende. Kan man ad nye Veje naa ud til flere, saa maa man gaa de Veje, der er farbare. Den rene Højskole angiver dog fortsat Kursen og kan derfor ikke undværes.

Den danske Skole har været god til at dygtiggøre den enkelte ud fra Adam Smiths Tankegang, at Kilden til Velstand er den enkeltes Indsats. Dygtighed er det eneste Felt, hvor vort lille Folk ikke behøver at være bagefter. Men vi maa i Dag tilføje, at den enkeltes Arbejde er lidet værd, hvis ikke Mennesker finder ind i Samarbejde. I det Syn er der ogsaa gamle Traditioner inden for den danske Højskole. Men Rammerne har almindeligvis ikke levnet Plads for andet end at kalde paa Viljen til dette Samarbejde. Her er der ogsaa Mulighed for en *praktisk* Indøvelse deraf, ja, Skolen bygger paa selve den Forudsætning, at Samarbejdet skal lykkes. Derved vil den Tilbøjelighed til at kalde paa Stræberen, der ellers kan karakterisere dansk Skolevæsen, i nogen Grad modvirkes.

Det Syn paa Mennesket som en Arbejdsenhed, der sættes ind i Produktionen parallelt med de mekaniske Hestekræfter, som inden for Landbruget bl. a. har faaet sit Udtryk deri, at man nu mere og mere taler om »Arbejdskraft« i Stedet

for Medhjælpere, er ikke saa selvfølgerigt her, hvor man gennem Foredrag i Historie og Litteratur bestandig ser den enkelte i en menneskelig Sammenhæng.

Forstander Arnfred omtalte til Slut Ringkøbing Amt som en Egn af Landet, hvor der fra gammel Tid er Traditioner for Offervilje og Mod til at tage Opgaver af skolemæssig Art op og udtalte paa Høj- og Landbrugsskolernes Vegne et Tillykke.

Fru C. P. O. Christiansen fra Frederiksborg Højskole var kommet til Stede og talte fornøjeligt om den Tid, da Bruuns var paa Frederiksborg. Længe inden der var Tale om at faa Bruuns til Fjordvang, var Idéen blevet til paa Frederiksborg Højskole, idet Bruun allerede her havde lagt hele Landbrugsundervisningen om efter en Linie, der ganske svarede til, hvad der nu her skulde realiseres.

Til sidst talte Riis om »Menneskerettigheder«. Og om Aftenen læste Fru Bruun og Riis Ibsens Skuespil »Bygmester Solness«.

Vi var glade for, at det lykkedes os at holde Indvielsesfest, mens vi havde vort første Elevhold. Det blev ogsaa for dem en festlig Oplevelse, de som »Pionerer« havde alle Muligheder for at leve med i langt stærkere, end hvis den havde fundet Sted ved Skoleaarets Begyndelse. Var den stærkeste Følelse hos os andre Glæde og Tak, ja, saa var det i hvert Fald med fuld Berettigelse, hvis den hos »de syv« havde været Triumf. Den sidste Arbejdsuge, vi havde efter Festen, fik ganske uvilkaarligt Kolorit af den Fællesfølelse, som paa denne Dag bandt os sammen her paa »Fjordvang« stærkere end ellers i Aarets Løb.

Rv.

* * *

NOTER:

Fra November har vi faaet Landbrugskandidat Peter J. Nielsen som Landbrugslærer, og det bliver navnlig Plantealvsfagene, han skal tage sig af. Peter Nielsen er fra Elsborg ved Rødkærbro, er dimitteret fra Landbohøjskolen Maj 1947 og har i Sommer været Assistent for Den Nordslesvigske Landboforening.

Som Vikarer for mig har vi i Sommer haft Landbrugslærer Halfdan Jørgensen, Borris, i Juli Maaned, og fra August til Oktober afløste Landbrugslærer Ejnar Jensen, Rødding. Derudover har vi haft forskellig Gæsteoptræden som Supplement til saavel Samfundslæren som til Landbrugsfagene. For den Hjælp, der paa de to nævnte Maader er ydet os, vil vi ogsaa gerne takke her.

Selv om vi kun har haft faa Elever, saa har vi dog alligevel startet en Elevforening, og da vore faste Medhjælpere er gaaet med, bliver det alligevel til nogle Stykker. Vi regner med, at vi til Sommer, og da antagelig i Midten af Juni, vil kombinere Forældrefesten for vore nuværende Elevers Forældre og Elevfest for Eleverne fra sidste Aar.

I Sommer sendte vi en Opfordring ud til Skolens Indskydere til at støtte os i Bestræbelserne paa fra første Færd at skabe et stort og godt Aarsskrift ved at tegne sig som Abonnenter. Der kom ikke helt saa mange, som vi havde haabet; maaske kan det lykkes os at faa flere med Tiden, men Tak til dem, der paa denne Maade har støttet os.

Selv om vi kun har været her i halvandet Aar, har vi allerede i Løbet af Sommeren faaet to af vore Kokkepiger gift — vi er dog uden Skyld deri — men vi havde den Glæde at være med ved de to Bryllupper. Henriette Dejgaard holdt Bryllup med sin Poul i Juli, og de har købt Ejendom i Velling. Henriette Hansen blev gift med sin Valdemar i Oktober; de har overtaget Henriettes Hjem, og Valdemar arbejder paa sin Fars Mejeri.

* * *

ELEVER PAA FJORDVANG SKOLEGAARD

1946—47

Svend Aage Andersen, Valby pr. Helsing.
 Helmer Bjerregaard, Beistrup pr. Bonderup.
 Erik Hansen, Skovhuse pr. Langebæk.
 Kristian Nielsen, Sjællandergaarden pr. Katterød.
 Jens Raae Søndergaard, Sevel pr. Vinderup.
 Per Sørensen, Ourø pr. Holbæk.
 Jens Thyrsted Toft, Højmark, Lem.

1947—48

Magne Bertelsen, Københoved pr. Skodborg.
 Arne Drewsen, Borris.
 Jens Peder Eriksen, Sdr. Ørum Mark pr. Højslev.
 Kristian Feddersen, »Vesterskov«, Høm pr. Ribe.
 Hans Chr. Fredberg, Østrup pr. Otterup.
 Viggo Jensen, »Ballegaard«, Spørring pr. Aarhus.
 Kai Knudsen, »Mølbygaard«, Mølby, Ansager.
 Jens Midtiby Kristensen, Sønderby pr. Hee.
 Henning G. Mortensen, Nollundvej, Grindsted.
 Knud Møller, Millinge St.
 Theodor Pallesen, Klim St.
 Poul Holme Pedersen, Riisvang Allé 35, Aarhus.
 Lambert Lambertsen Winther, Arup pr. Vesløs St.
 Fritz Ødegaard, Kalø pr. Sakskøbing.
 Børge Østergaard, Haarslev pr. Gamby.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Af Aarets Fotoalbum.

Andreas Bruun: Jul	1
Hans Bruun: Tale ved Indvielsesfesten	3
C. P. O. Christiansen: Nye Tider, nye Veje	7
M. L. Skovsborg: Et Stykke Israels Historie	8
Riis-Vestergaard: Er Lys paa visse Vilkaar blot —	12
Peter J. Nielsen: Kartoffelmarkerne	18
Per Sørensen: Paa Cykeltur i Norge	21
Viggo Rømer og Sigurd Ravnsmed: Fjordvang — Pragh — retur	24
Hans Bruun: Norsk Hydro	28
Hans Bruun: Aaret der gik	31
Anna Bruun: Forældremødet 1947	35
Riis-Vestergaard: Fra Indvielsesfesten	36
Noter	39
Elevfortegnelse	40